

Jaarverslag 2019 NMU

*Samen voor een mooi en
duurzaam Utrecht*

Inhoudsopgave

INLEIDING	3
1. ALGEMENE INFORMATIE OVER DE ORGANISATIE	4
1.1 DOELEN EN PROFIEL VAN DE NATUUR EN MILIEUFEDERATIE UTRECHT	4
1.2 VERTALING VAN DE DOELSTELLING IN VISIE, BELEID EN STRATEGIE	4
1.3 BESTUURSSTRUCTUUR NMU	6
1.4 RISICOBEHEERSING.....	6
2. DE ACTIVITEITEN VAN DE NMU IN 2019	8
2.1. RESULTATEN PROJECTEN EN ACTIVITEITEN.....	8
2.1.1. SCHONE ENERGIE EN ENERGIEBESPARING.....	8
2.1.2. CIRCULAIRE ECONOMIE	13
2.1.3 RIJKE NATUUR EN EEN MOOI LANDSCHAP.....	15
2.1.4 DUURZAME MOBILITEIT	18
2.1.5 DUURZAME LANDBOUW	19
2.1.6 DE GROENE, KLIMAATACTIEVE STAD.....	20
2.1.7. WERKVELDOVERSTIJGENDE WERKZAAMHEDEN.....	21
2.2 ACTIVITEITEN VAN HET BESTUUR	23
2.3 ACTIVITEITEN VAN DE RAAD VAN TOEZICHT EN RAAD VAN ADVIES.....	25
2.4 VOORUITBLIK 2020 EN VERDER.....	26
2.5 AL 24 JAAR STEUN VAN DE POSTCODE LOTERIJ	27
2.5 BEGROTING 2020	28
3. DE FINANCIËLE POSITIE VAN DE STICHTING	29
3.1 STAAT VAN BATEN EN LASTEN	29
3.2 BALANS EN BELEID T.A.V. RESERVES.....	29
4. VERANTWOORDINGSVERKLARING 2019 STICHTING NATUUR EN MILIEUFEDERATIE UTRECHT	30
BIJLAGE 1	32
<i>Samenstelling Raad van Toezicht</i>	<i>32</i>
BIJLAGE 2	33
<i>Nevenfuncties Bestuur van Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht in 2018.....</i>	<i>33</i>
DEEL II JAARREKENING 2019	35
ONDERTEKENING VAN DE JAARREKENING	54
DEEL III OVERIGE GEGEVENS	55

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag van de Natuur en Milieufederatie Utrecht over het jaar 2019. In dit jaarverslag beschrijven we welke activiteiten en projecten zijn uitgevoerd, welke resultaten daarmee zijn bereikt en met welke financiële middelen. Het jaarverslag bestaat uit 2 delen. Het eerste deel, het bestuursverslag geeft een beknopt verslag van de activiteiten, de resultaten en de overige organisatorische zaken. Het tweede deel geeft het financiële overzicht.

De werkzaamheden van de NMU worden gefinancierd vanuit verschillende bronnen, namelijk: de 4-jarige programmasubsidie van de provincie, de Postcodeloterij en programma of projectfinanciering.

Van de provincie Utrecht ontvangt de NMU een basissubsidie voor de uitvoering van een aantal kerntaken. Deze basissubsidie wordt voor 4 jaar toegekend op basis van een vierjarig programma.

De werkzaamheden die de NMU uitvoert zijn beschreven in het werkplan 2019. Het werkplan 2019 kent een nieuwe vorm, waarbij de activiteiten vanuit de beoogde impact zijn beschreven. De impact hebben we in dit bestuursverslag zoveel mogelijk benoemd.

In dit voorliggende verslag wordt – op verzoek van de provincie – over de werkzaamheden die gefinancierd worden vanuit de basissubsidie, zoveel mogelijk apart gerapporteerd. Dit is echter niet altijd mogelijk. De NMU voert namelijk een deel van deze werkzaamheden uit met financiering van de Postcodeloterij, of via projectfinanciering. De basissubsidie dekt namelijk niet volledig de omvang van de werkzaamheden op de kerntaken. De scheiding tussen basisactiviteiten en projecten is mede om die reden niet overal scherp te trekken.

Opbouw bestuursverslag

Hieronder volgt eerst het inhoudelijke overzicht aan de hand van de volgende thema's:

- Schone energie en energiebesparing;
- Circulaire economie;
- Gezond op pad;
- Mooie landschappen met rijke natuur;
- Duurzame landbouw;
- De groene, klimaatactieve stad;
- Werkveldoverstijgende werkzaamheden.

Vervolgens volgt een toelichting op de financiële zaken en de jaarrekening zelf. Eind 2019 hebben we een jaarbericht uitgebracht. Hierin zijn de highlights van afgelopen jaar in vogelvlucht gepresenteerd.

1. Algemene informatie over de organisatie

1.1 Doelen en profiel van De Natuur en Milieufederatie Utrecht

De Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) heeft de onderstaande doelen, vastgelegd in de statuten. De Stichting beoogt niet het maken van winst.

De stichting heeft ten doel:

Het informeren, stimuleren en coördineren van in de provincie Utrecht werkzame organisaties voor natuurbehoud, landschapsbescherming, milieubeheer, milieuzorg, waterkwaliteit, mobiliteit en ruimtelijke ordening en die zelfstandig werkzaam zijn op deze terreinen, onder meer door het beoordelen, beïnvloeden en begeleiden van het beleid der diverse overheden en andere instanties, bedrijven of particulieren in de provincie, voor zover dit verband houdt, in de ruimste zin des woords, met natuurbehoud, landschapsbescherming, milieubeheer, milieuzorg en ruimtelijke ordening, een en ander in het bijzonder in, maar niet beperkt tot de provincie Utrecht, dan wel op eigen titel adviseren aan derden of ondernemen van andere activiteiten aangaande voorgaande onderwerpen, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

- a. stimulering, coördinatie en ondersteuning van activiteiten van op het terrein van de milieuzorg en het milieubeheer actieve groepen, instanties en personen; dit alles mede ter bevordering van de kennis en zelfwerkzaamheid van deze groepen, instanties en personen
- b. kritische en constructieve toetsing en beïnvloeding van het beleid en de ontwikkelingen in de samenleving, zoals van overheid en particulieren op het gebied van de bescherming en het beheer van milieu, natuur en landschap, waartoe ondermeer overleg wordt gevoerd en/of adviezen worden uitgebracht, terwijl voor het overige gebruik kan worden gemaakt van alle overige wettige middelen, zoals het indienen van bedenkingen, beroep-of bezwaarschriften en/of het voeren van juridische procedures;
- c. mobilisatie van de publieke opinie ten aanzien van zaken welke betrekking hebben op de bescherming en het beheer van milieu, water, natuur en landschap
- d. het bevorderen van milieubewust gedrag door middel van educatie, voorlichting en informatieverstrekking.

1.2 Vertaling van de doelstelling in visie, beleid en strategie

Onze missie en visie

De NMU streeft naar een provincie met een inspirerend landschap, een rijke natuur en een schoon milieu. Hier wonen en werken we op een toekomstbestendige manier. De NMU neemt samen met bewoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden initiatieven die de provincie sneller duurzaam maken. We geven een krachtige stem aan de kwetsbare waarden van natuur, milieu en landschap. Daardoor kunnen de bewoners van Utrecht en ook mensen van elders genieten van een gezonde leefomgeving.

In een duurzaam Utrecht:

- Zijn wonen, werken en reizen klimaatneutraal doordat Utrecht zuinig is met energie en gebruik maakt van hernieuwbare bronnen;
- Worden alle grondstoffen (hoogwaardig) hergebruikt en zijn kringlopen gesloten;
- Wordt bebouwd gebied zorgvuldig benut en koesteren we landschappen en natuur;
- Is sprake van een natuurinclusieve landbouw, zonder schadelijke uitstoot, te midden van een soortenrijk, aantrekkelijk landschap.
- Is het prettig wonen in groene, klimaatactieve steden en dorpen;
- Krijgen planten en dieren de ruimte in mooie natuurgebieden waarvan mensen kunnen genieten.

De NMU zet zich in voor een samenleving die bijdraagt aan:

Schone energie en energiebesparing

Duurzame landbouw

Gezonde mobiliteit

Mooie landschappen met een rijke natuur

Circulaire Economie

Groene, klimaatactieve stad

De NMU werkt aan deze missie volgens 3 strategieën die zijn vastgelegd in het beleidsplan 2018-2021: we zijn **verbinder en aanjager** in de regio. Door partijen bij elkaar te brengen en de beweging van onderop te ondersteunen, kunnen we samen grotere stappen zetten naar een duurzame Utrechtse samenleving. We zijn ook actief als **beïnvloeder**. Zo reiken we andere partijen een perspectief aan waarin duurzaam handelen leuk, gemakkelijk en soms zelfs vanzelfsprekend wordt. En we zetten in op onze rol als **agendasetter**. Hiervoor formuleren we een ambitieuze agenda en zorgen we voor duidelijke mijlpalen met concrete, tastbare resultaten. Daarbij werken we samen met onze strategische partners. Samen maken we het verschil!

De NMU voert een aantal kerntaken uit die mede worden gefinancierd door de provincie met een vierjarige programma 2017-2020):

- **Bijdragen aan provinciale beleidsvorming.** Vanuit onze onafhankelijke positie geven we stem aan natuur en milieu, en signaleren we kansen voor transitie naar duurzaamheid. We doen dat zoveel mogelijk aan de voorkant, dus vroeg in het proces, via ambtelijke inbreng en politieke agendering. Op basis van expertise, voelsprietten en ervaring in de praktijk voeden we planvorming en besluitvorming en dragen we waar dat nuttig is alternatieven aan. Daarbij betrekken we lokale actoren en bewonersgroepen, voor participatie bij onze eigen meningsvorming dan wel direct in de provinciale beleidsvorming.
- **Bijdragen aan realisatie van beleidsdoelen** (zowel provinciaal als gemeentelijk) We dragen bij aan de uitvoering van provinciale programma's en ambities in diverse gremia, waarbij we als belangenbehartiger voor natuur, milieu en duurzaamheid bijdragen aan integrale plannen en de realisatie daarvan. Met

campagnes en projecten gericht op het betrekken en mobiliseren van koplopers bij bedrijven en bewoners realiseren we provinciale ambities op onze thema's.

- **Ondersteunen van bewonersinitiatieven, de “beweging vanuit de samenleving”.** Deze kerntaak heeft een duidelijke link met de bovenstaande kerntaken: overheden hebben de samenleving nodig om draagvlak voor beleid te verkrijgen en om doelen te realiseren. En de samenleving is steeds actiever met eigen initiatief, en kan daarbij vaak niet zonder de overheid. De NMU kent de koplopers, ondersteunt bewoners en lokale initiatieven met het Adviespunt Ruimte, Servicepunt Energie Lokaal, Groen aan de buurt en servicepunt Circulair en is intermediair en verbindt initiatieven aan overheden waar ze elkaar nodig hebben voor realisatie.

1.3 Bestuursstructuur NMU

Statutaire naam: Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht
Vestigingsplaats: Utrecht
Rechtsvorm: Stichting

De doelstelling van de NMU is het bevorderen van het behoud, herstel en optimaal beheer van natuur, milieu en landschap in de provincie Utrecht. Deze doelstelling tracht de NMU te realiseren door een proactieve rol in beleidsbeïnvloeding en gebiedsontwikkeling, door het informeren, coördineren en ondersteunen van de lokale en regionale natuur- en milieuorganisaties in Utrecht, en door de uitvoering van projecten gericht op het initiëren van nieuwe duurzame ontwikkelingen bij provincie, gemeenten, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Juridische structuur De stichting kent de volgende organen:

- Bestuurlijke organen:
 - Directie;
 - Raad van Toezicht.
- Adviserend orgaan:
 - Raad van Advies.

Raad van Toezicht: Olav-Jan van Gerwen (voorzitter)
Arthur van Mansvelt (financiën)
Benno Oosterom
Marianne Kallen-Morren
Jacomijn Pluimers
Conny Groot
Guus Ydema (tot eind 2019)
Jeannette Levels-Vermeer

Bestuur / directie: Joris Hogenboom – directeur
Josja Veraart – adjunct-directeur

1.4 Risicobeheersing

De NMU streeft ernaar om risico's die gerelateerd zijn aan bestuur en management, operationele zaken, financieel management, informatiemanagement en juridische verantwoordelijkheden zo goed mogelijk te beheersen. Het gaat niet primair om het vermijden van risico's, maar om het herkennen en beheersen ervan. Door risico's te identificeren, kunnen passende reacties ondernomen worden om schade te voorkomen of te beperken. Risicomanagement maakt integraal deel uit van de planning en control cyclus en van projectmanagement en is van toepassing voor iedereen in de organisatie. De belangrijkste risico's voor 2019 zijn

begin het jaar geïdentificeerd (mede op basis van de mogelijke risico's voor 2018) en van beheersmaatregelen voorzien. Enkele voorbeelden zijn:

- Leveren van onvoldoende prestaties leidend tot reputatieschade en geheel of gedeeltelijk verlies van basissubsidie/ NPL en of minder opdrachten;
- Personeel dat zich bezighoudt met activiteiten die onverenigbaar zijn met de NMU, leidend tot reputatieschade. Activiteiten die onverenigbaar kunnen zijn, zijn activiteiten die strijdig zijn met onze doelen en belangen en onze politieke onafhankelijkheid;
- Kwetsbaarheid als gevolg van kleine organisatie (bijvoorbeeld bij vertrek / ziekte / overbelasting medewerker) leidend tot plotseling wegvallen van belangrijke competenties in geval van ziekte of vertrek.
- Concreter worden energietransitie leidt tot polarisatie, met mogelijk negatief effect op NMU.
- Onvoldoende gekwalificeerd personeel beschikbaar leidend tot het niet kunnen leveren van voldoende prestaties en daarmee tot reputatieschade en/of verlies van inkomsten.

2. De activiteiten van de NMU in 2019

2.1. Resultaten projecten en activiteiten

Hieronder volgt het overzicht van de activiteiten, resultaten en impact van onze projecten en activiteiten in 2019, benoemd per thema.

2.1.1. SCHONE ENERGIE EN ENERGIEBESPARING

De provincie Utrecht heeft als doel om in 2040 klimaatneutraal te zijn. Dat betekent dat we net zoveel duurzame energie produceren als dat we energie verbruiken. De NMU vindt dit een belangrijke maatschappelijke opgave en droeg daar in 2019 op verschillende manieren aan bij. Hieronder staat een selectie van de activiteiten, inclusief de resultaten vermeld.

Basisfinanciering provincie

In het vierjarenprogramma van de NMU zijn de volgende beoogde prestaties opgenomen voor het onderwerp schone energie en energiebesparing:

- Bijdragen aan provinciale en gemeentelijke beleidsvorming
- Ontwikkelen en vaststellen duurzame energieviesies (zoals warmte, biomassa, wind, zon, klimaatneutrale gemeente) en routekaarten. Impact: heldere en gedragen regionale visies en routekaarten op de diverse energithema's
- Input leveren bij de Regionale energiestrategieën.

1 Bestuurlijk netwerk en lobby energie: bijdrage aan provinciale en gemeentelijke beleidsvorming.

In 2019 hebben de medewerkers van de NMU diverse gesprekken gevoerd, ingesproken op raadsinformatieavonden, presentaties gegeven en inspanningen gepleegd om het beleid en het speelveld in de provincie te beïnvloeden en daaraan bij te dragen. Effect van de activiteiten is dat bestuurders en politici kennis en inspiratie hebben om de juiste keuzes te maken met betrekking tot stellen van doelen, opstellen beleid, zorgen voor randvoorwaarden en monitoring. En ze maken keuzes die bijdragen aan behalen doelen energietransitie. Hier volgt een greep daaruit:

- Vrijdag 20 september: op verzoek van gedeputeerde Huib van Essen, heeft de NMU een kennismaking georganiseerd tussen de gedeputeerde en lokale initiatieven en energiecoöperaties middels een fietstocht door Rijnenburg en de Lopikerwaard. Zes verschillende initiatieven (Utrecht, Lopik, Montfoort, Amersfoort, De Bilt, De Ronde Venen en Zeist) hebben de gelegenheid gekregen in gesprek te gaan over hun ambities, waar ze tegenaan lopen, waar ze de provincie nodig hebben.
- Op verzoek van de provincie hebben we meegedacht met het **ruimtelijk energiebeleid van provincie Utrecht**. Mede met het oog op de POVI is een nieuwe systematiek in de maak ter beoordeling van wind- en zoninitiatieven. Veel van de punten van de NMU zijn in het verhaal van de provincie verwerkt: verwijzingen naar de methodiek van de Constructieve Zonneladder en Checklist Zon & Natuur; onderscheid algemene en gebiedsspecifieke ontwerpvoorwaarden; aandacht voor proces en participatie.
- De **Constructieve Zonneladder** is gepitcht tijdens commissievergadering van PS. Insteek: parallel op verschillende locaties ontwikkelen en zonbeleid goed verantwoorden naar bewoners. Daarom is overzicht van nodige en mogelijke hoeveelheid zonne-energie belangrijk, en een heldere routekaart die laat zien hoe we het belang van zorgvuldig ruimtegebruik onderkennen.
- **Deelsessie Participatie** verzorgd op de Dag van de Ruimtelijke Kwaliteit met aanbevelingen rond participatie bij plannen en projecten.
- Input voor beleidskaders zonnevelden gemeenten: We hebben in 2019 input geleverd bij 5 gemeenten voor het beleid rondom zonnevelden.
- **Energielandschap Rijnenburg-Reijerscop** Naar aanleiding van de plannen van het college van de gemeente Utrecht die begin april 2019 bekend werden, heeft de NMU haar mening gegeven. De hoge

ambitie, koppeling van belangen en sturing op 50% lokaal eigendom werden positief bevonden. NMU heeft gemeente opgeroepen om strak te sturen op planning richting het besluitvormingsproces door de raad, meer aandacht te geven aan natuurwaarden onder en nabij zonnenvelden (bodempkwaliteit), mensen met een kleine beurs te laten meeprofiteren en in geval van woningbouw klimaatadaptief te bouwen.

2 Regionale energiestrategieën

Doel was: NMU levert in samenwerking met de energiecoöperaties en N&L achterban gebundelde input voor de RESsen. Input richt zich op participatie (50% lokaal eigendom), goede inpasbaarheid en snelheid. Ook pleiten we voor een hoog ambitieniveau en een goede borging. In 2019 heeft de NMU bij 3 RES-en (regio Amersfoort, regio Foodvalley en regio U16) input geleverd. In regio Foodvalley nam NMU deel aan de bestuurlijke stakeholdersgroep en de ateliers en heeft gericht input geleverd. In regio Amersfoort heeft de NMU in 2019 een achterbanbijeenkomst gehouden en daarmee het achterbantraject opgestart waarmee in 2020 een gezamenlijke input is geleverd voor de concept-RES. In regio U16 is op 10 mei een stakeholderbijeenkomst georganiseerd, mede dankzij lobby van de NMU. Vervolgens kwam het proces trager op gang. Diverse gesprekken hebben plaatsgevonden, met de bestuurders en het uitvoerend team tbv het belang van participatie, goede inpasbaarheid en snelheid. Begin 2020 zijn 2 stakeholderbijeenkomsten gehouden waar NMU input heeft geleverd.

3 Energievisies

Ontwikkelen duurzame energievisies (zoals warmte, biomassa, wind, zon, klimaatneutrale gemeente)

Impact: heldere en gedragen regionale visies en routekaarten op de diverse energiethema's. Provincie en gemeenten sturen met weloverwogen keuzes en juiste randvoorwaarden op de ontwikkeling van duurzame energie. Energiecoöperaties, groene organisaties en andere partners dragen onze visie uit.

In 2019 heeft de NMU onder meer de volgende visies ontwikkeld:

- Warmtevisie: Met N&M en NMF's **evaluatie/handreiking over warmtevisies** opgesteld. Resultaat: rapportage met aanbevelingen voor gemeenten die nog moeten starten.
- **Checklist Natuurbelangen bij Grondgebonden Zonneparken**
- NMU-visie ontwikkeld op nieuwe **zonneparken en projecten**. We beoordelen nieuwe zonneparken projecten op basis van onze visie. We delen onze visie proactief met gemeenten en ontwikkelaars. We hebben in beeld gebracht welke projecten er spelen. Bij 4 projecten hebben we een brief met onze beoordeling naar de gemeenteraad gestuurd (Bunnik 2x, Wijk bij Duurstede en Amersfoort). Daarnaast schakelen we met de energie coöperaties om lokaal eigendom te realiseren.
- **Windvisie na 2020** is in de maak: Indien horizon energieneutraal (als 50% met wind): 800 windturbines van 6 MW nodig.
- We hebben vanuit de NMF's de **Constructieve Zonneladder** ontwikkeld, een handreiking waarmee gemeenten en regio's in vijf stappen zelf helder en realistisch beleid kunnen uitwerken voor een goede inpassing van zonne-energie. De handreiking is wijd verspreid binnen en buiten onze regio, en heeft veel aandacht gegenereerd voor ons gedachtegoed: een energietransitie die zorgvuldig en gedragen is, maar ook op alle fronten tegelijk versnelt. In de nieuwste gemeentelijke beleidskaders (Wijk bij Duurstede, Zeist, De Ronde Venen i.o., Woerden i.o.) zit die insteek steeds beter verankerd.

Aanvullende subsidie provincie ten behoeve van energie

Van 2017 tot en met 2019 verstrekt de provincie een aanvullende subsidie op energiegebied. Daarvoor is afgesproken dat de NMU zich richt op 3 activiteiten die de regionale energietransitie versnellen. Dat zijn de regionale energiealliantie, het servicepunt energie lokaal en het programma grootschalige zon.

1. De Regionale Energiealliantie

De NMU is sinds 2014 aanjager en voorzitter van de Regionale Energiealliantie (REA). Dat is het regionale samenwerkingsverband tussen de provincie Utrecht, diverse Utrechtse gemeenten, het waterschap HDSR, de EBU (Economic Board of Utrecht), NMU en USI (Utrecht Sustainability Institute). Het doel is door krachtenbundeling te zorgen voor een versnelling van de **Regionale energietransitie**. Vanuit deze

samenwerking heeft veel kennisuitwisseling plaatsgevonden. Maandelijks komt de alliantie bijeen om lopende ontwikkelingen in de regio te delen en met elkaar af te stemmen, om samen visies te ontwikkelen en gezamenlijk lobbypunten te bespreken. Daarnaast zijn onder meer de volgende activiteiten ondernomen:

- 5/4 Tijdens strategische sessie Regionale energiealliantie keuzes gemaakt voor regionale focus en mijlpalen 2019. Gezamenlijke inzet op TEO, waterstof, biomassa en RESSEN.
- De RES'-en (regionale energiestrategieën) zijn elke REA geagendeerd en besproken, waardoor er regionale afstemming is ontstaan tussen de 3 Utrechtse RES'-en.
- Get Connected: sessie over thermische energie uit oppervlaktewater en afvalwater (TEO en TEA) en de mogelijkheden in de regio en rollen van de verschillende partijen. Doel: versnellen mogelijkheden TEO en TEA.
- Diverse kennisdelingsmomenten georganiseerd over biomassa en de mogelijkheden en randvoorwaarden voor de regio.
- 21 juni Excursie Waterstof naar Green Village in Delft voor ambtenaren en bestuurders. Gezamenlijke kennisvergaring regio, mogelijkheden waterstof voor Utrechtse energietransitie als bouwstenen voor de warmtevisies.

2. Het Servicepunt Energie Lokaal en programma grootschalige zon

De NMU is in de regio Utrecht de vraagbaak, makelaar en ondersteuner van het netwerk van lokale initiatiefnemers. Vanuit het **Servicepunt Energie Lokaal** heeft de NMU deze lokale energie-initiatieven ondersteund bij het uitvoeren van hun projecten, zowel met energieopwekking, als op het gebied van energiebesparing. Het netwerk bestaat inmiddels uit 60 energie-initiatieven die goed zijn voor ruim 5.000 leden/klanten.

Sinds 2015 werkt de NMU ook middels het **Programma Grootschalige zonne-energie** aan het versnellen van projecten voor zon-PV op grote daken. Dit programma werd zowel gefinancierd vanuit een subsidie van de provincie Utrecht als vanuit de bijdrage van dak eigenaren en directe belanghebbenden zoals gemeenten. We hebben diverse activiteiten ondernomen en resultaten behaald. Cofinanciering kwam vanuit U-Thuis, Nationale PostcodeLoterij, verschillende gemeenten. Omdat de activiteiten elkaar versterken zijn de resultaten hieronder gecombineerd weergegeven:

Ondersteuning Servicepunt:

- 2x provinciale netwerkbijeenkomsten (140 en 160 deelnemers); Op 16 april organiseerden we dé netwerkbijeenkomst voor lokale energie-initiatieven in de provincie Utrecht: U-Thuis Voorjaarsbijeenkomst en op 6 november de U-Thuis Najaarsbijeenkomst geïnteresseerden. Gedeputeerde Rob van Muilekom opende deze bijeenkomst. Gevolgd door diverse presentaties zoals over het onderzoek "asbest eraf, zon erop" en 6 goede deelsessies. Met dit grote aantal bezoekers (energie-initiatieven, gemeenten en aanbieders) en een gevarieerd programma hebben we er weer voor gezorgd dat de energietransitie in Utrecht gefaciliteerd is. Prijs is uitgereikt aan Stichting Energie Zeist voor beste energie-initiatief van afgelopen jaar.
- 10x regionale trainingen voor energieambassadeurs met in totaal ruim 250 deelnemers
- Projectleiderspool voor energie coöperaties opgezet over windenergie en zonne-energie
- 6x training georganiseerd voor coöperatieve projectleiders wind en zon, 20 deelnemers
- 2x Community of Practice opgezet voor coöperatieve projectleiders
- Uitreiking prijs beste energie-initiatief 2019 (Stichting Energie Zeist)
- Provinciaal aanspreekpunt voor Hier Opgewekt, coördinator voor Lokale Energie Monitor in de provincie Utrecht
- 400 individuele adviezen gegeven aan lokale energie initiatieven via het Servicepunt Energie Lokaal, zoals meedenken over statuten, communicatie naar bewoners of visie op samenwerking met andere stakeholders

Ondersteuning collectieve zonne-energie:

- 2x Collectief opgezet voor realisatie zonne-energie op daken (Heel Wijk in de Zon en Zonne-Collectief Lopikerwaard)
- 90x Adviesrapport voor zonne-energie op dak uitgebracht
- Update gemaakt aan inventarisatie zonneparken, waarin gekeken is naar type locatie en aanwezigheid van lokaal eigendom
- 14 x SDE aanvragen (6x voorjaarsronde toegekend, 8 x najaarsronde afgewezen en opnieuw aangevraagd in 2020)

De resultaten waaraan de NMU een bijdrage heeft geleverd, zijn bij elkaar opgeteld (afgerond):

- 25.000 zonnepanelen gerealiseerd
- 1.000 woningen verduurzaamd met isolatie, zonnepanelen of andere maatregelen
- 30 sportclubs/scholen/kerken/buurthuizen verduurzaamd
- 60 bedrijven (agrariërs + MKB) verduurzaamd

Projectfinanciering

Watt nou! Campagne: in 12 gemeenten voerden we dit jaar campagne uit om jongeren te betrekken bij de energietransitie. Dit deden we via een “Swipocratie”, een app waarmee jongeren hun keuze aan kunnen geven. Per gemeente hebben ca 200 jongeren de swipocratie ingevuld. In 11 gemeenten heeft een livesessie plaatsgevonden en in de meeste gemeenten is het eindresultaat ook aangeboden door de jongeren aan de raad.

We hebben met de NMF's de **participatiecoalitie** opgericht waarin 5 landelijke partijen samenwerken: de Natuur en Milieufederaties, Energie Samen, HIER Klimaatbureau, Buurkracht en LSA Bewoners. Met deze coalitie hebben we een voorstel toegekend gekregen van 2,5 miljoen euro van de ministeries van BZK en EZK. Impact: hiermee gaan we zorgen dat er meer draagvlak komt voor de Regionale Energie Strategieën in 30 regio's in Nederland, door 50% participatie, goede inpasbaarheid en hoge ambitie. Tevens begeleiden we de komende jaren 100-150 pilotwijken (landelijk) op weg naar aardgasvrij.

Samen met USI en provincie kwartiermakersfase voor **Informatie en Consultatieplatform aardwarmte (ICO)** uitgevoerd. Rol platform: Gevraagd en ongevraagd advies leveren rondom aardwarmte ontwikkelingen in Utrecht. Effect: Duurzame uitvoering van geothermie en draagvlak in regio t.a.v. aardwarmte vanwege goed beschikbare kennis en participatie. Platform is begin 2020 gestart. NMU neemt deel aan platform om natuur en milieubelang in te brengen en te waarborgen dat beslissingen in de regio goed afgewogen.

Provincie Utrecht heeft najaar 2018 2 ton vrijgemaakt om energiecoöperaties die windmolens en zonnevelden willen ontwikkelen te ondersteunen. Dit is het gevolg van succesvolle lobby van de NMU en lokale initiatieven. Ondersteuning bestaat uit drie sporen: 1. Coachend opleiden van lokaal actieve mensen; 2. Creëren van een **projectleiderspool** met verschillende expertises (financieel, technisch, RO, marketing, communicatie), kennisuitwisseling, COP, (gezamenlijke) lobby. De NMU en EnergieSamen werken samen aan goed ingepaste, lokaal gedragen duurzame energieprojecten, waarbij het profijt in eigen regio blijft.

Het afgelopen jaar hebben de NMU, Afvalzorg en omwonenden hard gewerkt aan de ontwikkeling van een **Energietuin** op locatie **Mastwijk** in Montfoort. In dit plan wordt duurzame energie gecombineerd met openbare natuur, recreatiemogelijkheden en educatie. Met als doel de voormalige stortplaats om te vormen tot een aantrekkelijk gebied met meerwaarde voor natuur, milieu én omgeving. In de eerste helft van 2019 zijn drie ontwerpessies gehouden. Hier zijn verschillende ideeën, aandachtspunten en uitgangspunten voor de inrichting van het terrein verzameld. Met hulp van een denktank van lokale betrokkenen zijn vier deelthema's uitgewerkt: ecologie, landschappelijke inpassing, recreatieve educatie en energie & innovatie. Dit voortraject heeft geleid tot een concept-ontwerp dat eind 2019 is gepresenteerd en positief werd ontvangen.

Vanuit de **CO2 Bank Utrecht** zijn het afgelopen jaar diverse overleggen gevoerd met partners uit de landelijke Green Deal Nationale Koolstofmarkt. Gesprekken gingen over methodiek en registratie van CO2-compensatieprojecten. Het is belangrijk dat aanbod van de CO2 Bank aansluit bij methodieken die landelijk draagvlak hebben en worden vastgesteld.

De CO2 Bank Utrecht zal het aanbieden van projecten in de elektriciteitsmarkt (zonnepanelen en Led-verlichting) waarschijnlijk afbouwen. Registratie en certificatie hiervan interfereert met het ETS (Europese Handelssysteem). De CO2 Bank Utrecht heeft kansen voor het koppelen van CO2 compensatie aan Valuta voor Veen projecten in kaart gebracht en onderzoek gedaan naar de CO2 footprint van de horecasector.

Alsnog aardgasvrij: In opdracht van meerdere partijen, zoals gemeenten, werken we aan het alsnog aardgasvrij krijgen van nieuwbouwwijken. Bijvoorbeeld in het Burgje Odijk en gemeente Amersfoort. Daarvoor is kennis gedeeld tijdens diverse bewonersavonden en zijn informatiefolders gemaakt en bijdragen geleverd aan nieuwsbrieven voor toekomstige bewoners. Ook is het overleg geïnitieerd tussen gemeente, ontwikkelende partijen, netbeheerder Stedin en bewoners.

De NMU is betrokken bij **U-thuis** en werkt daarmee aan een aanbod voor energiebesparing bij VvE's, energieambassadeurs en initiatieven van onderop. Verder organiseerden we vanuit U-thuis diverse activiteiten waaronder trainingen voor energieambassadeurs en voor VvE's. Op 26 maart bijeenkomst georganiseerd voor kennisuitwisseling tussen VvE's: **VvE cursus** voor de gemeente Veenendaal en Rhenen samen met de ODRU. VvE's in gemengd bezit zijn actief benaderd om te verduurzamen. Dit jaar hebben we de volgende trainingen voor **energieambassadeurs** georganiseerd:

- 20 februari: Techniek (25 deelnemers)
- 27 februari: Warmtecamera theorie Utrecht (20 deelnemers)
- 4 maart: Communicatie/Bewoners betrekken (12 deelnemers)
- 5 maart: Warmtecamera theorie Woerden (20 deelnemers)
- 14 maart: Warmtecamera praktijk Utrecht (20 deelnemers)
- 21 maart: Warmtecamera praktijk Woerden (20 deelnemers)
- Mei: Techniek Vijfheerenlanden (10 deelnemers)
- Mei: Communicatie Vijfheerenlanden (10 deelnemers)
- 12 Mei: Gedragspsychologie (35 deelnemers)
- 6 juni: Samenwerking e-coops en energie regisseurs (15 deelnemers)
- 12 Juni: collectieve inkoop (10 deelnemers)
- 9 Juli: zon op school (12 deelnemers)
- 9 september: Gesprekstechnieken (25 deelnemers)
- 8 oktober: Warmtecamera theorie
- 15 oktober: warmtecamera praktijk
- 20 november: CV Optimalisatie (20 deelnemers)
- 4 december CV Optimalisatie (20 deelnemers)

TKI Toolbox Particuliere Woningrenovaties; ontwikkelen van een set tools en een methodiek om woningeigenaren beter te ontzorgen bij het maken/uitvoering van plannen voor verduurzaming van hun woning. We hebben ca 30 energieregisseurs geworven. Verder is een stakeholderonderzoek uitgevoerd met 6 gemeenten, 8 initiatieven en 2 platforms en een communicatieplan opgesteld. Impact: energieregisseur-methode zorgt voor meer bewoners die de verduurzaming van hun woning planmatig en effectief aanpakken. En weten welke stappen te nemen. Energietransitie bij huiseigenaren wordt versneld.

Uitrol van aanpak voor zonnepanelen **Heel Wijk in de Zon uitgevoerd.** 17 bedrijven doen mee. Collectieve inkoop actie opgezet voor 7 gebouwen (3 SDE en 4 salderen), bij elkaar 1.500 panelen. De realisatie is gestart op de eerste locaties.

Samenwerking met **Schooldakrevolutie** is in gang gezet om zoveel mogelijk zonnepanelen op scholen te krijgen. We hebben op 18 november een bijeenkomst gehad samen met provincie, EBU en Energiefonds over het verduurzamen van scholen (80 deelnemers). Was een goede bijeenkomst en veel scholen/gemeenten gaan nu aan de slag.

Publiekbijeenkomsten De Ronde Venen: NMU leverde tijdens drie bijeenkomsten een specialist zonnenvelden en een specialist windmolens, en voerde gesprek met bewoners over de kansen en aandachtspunten van grootschalige duurzame energieopwekking. Bijeenkomsten werden zeer goed bezocht, veel zorgen en vragen in de gemeenschap zijn besproken.

Project verduurzamen **sportclubs en culturele verenigingen** in IJsselstein. 6 verenigingen doen mee, adviesrapport opgesteld en gesprekken gevoerd, bij allen gaan maatregelen genomen gaan worden.

Verschillende **energiecoöperaties** geholpen bij de opzet van nieuwe statuten/organisaties voor grotere projecten zoals Opgewekt Houten die aan de slag gaat met grote zonnedaken en zonnenvelden.

En overige resultaten:

Samen met Stichting Energie Zeist **innovatieve wijkaanpak** in Zeist uitgevoerd in 4 wijken: Couwenhoven, Brugakker, Pedagogebuurt en Lyceumkwartier.

Verschillende kennisavonden zijn georganiseerd in februari en maart in deze wijken, bij elkaar 100 bezoekers.

Doel van de aanpak is om woningeigenaren te helpen om hun huis veel energiezuiniger te maken: van energielabel E/F naar label A. Resultaten: 500 huishoudens zijn bereikt, **200 woningen verduurzaamd** en 1 wijk gaat verder met aanpak richting aardgasvrij

2.1.2. CIRCULAIRE ECONOMIE

De NMU draagt met haar activiteiten bij aan de realisatie van de circulaire economie. Dit is noodzakelijk, omdat ons consumptiepatroon en onze honger naar fossiele brandstoffen en naar grondstoffen zoals metalen en fosfaten zorgen voor een uitputting van ons natuurlijke systeem. Doel is zo veel mogelijk hergebruik of hoogwaardiger toepassingen (upscaling) van materialen in de regio, door het sluiten van lokale ketens. Afgelopen jaar hebben we bijgedragen aan een circulaire economie door in te zetten op:

- succesvolle regionale samenwerking in de provincie en behalen gezamenlijke doelstellingen;
- stimuleren van gemeentelijke en provinciale beleidsvorming op circulaire economie;
- ondersteunen van lokale circulaire initiatieven om hun doelstellingen te halen;
- bewustwording en kennisdeling.

Door deze activiteiten en de behaalde resultaten is de circulaire Topregio Utrecht een stap dichterbij gekomen. We hebben het volgende bereikt:

Basisfinanciering

1. Succesvolle regionale samenwerking tussen verschillende actoren in de provincie.

Sinds 2015 is de NMU de trekker en voorzitter van de samenwerkingsalliantie Cirkelregio Utrecht. Dit is een samenwerking tussen Cirkelstad Utrecht, gemeente Amersfoort, gemeente Utrecht, de U10, gemeente Veenendaal, de EBU, het USI, de provincie Utrecht en de NMU. De alliantie heeft zich medio 2018 doorontwikkeld tot een programma met uitvoeringscoalities inclusief een bestuurlijk netwerk van 7 wethouders en gedeputeerde. Het strategische kernteam komt maandelijks bijeen gefaciliteerd door de NMU. Een greep uit de activiteiten in 2019:

- 16 januari 2019: **bestuurlijke bijeenkomst** Circulaire Topregio in provinciehuis Utrecht. Aanleiding vormde afronding van traject Drift, dat de Utrechtse transitieagenda presenteerde. Aanwezig waren 130 mensen van overheden, bedrijven en inwoners. Met een speech van de gedeputeerde Mariette Pennearts en het aanstellen van 6 wethouders als ambassadeurs, is gezamenlijk de ambitie uitgesproken om toe te werken naar Utrecht als Circulaire Topregio in 2040. Daarvoor is in maart een **manifest** ingediend, “**Circulaire topregio Utrecht**” ten behoeve van de provinciale coalitieonderhandelingen. Beoogde impact: circulariteit is goed verankerd in het coalitieprogramma van de provincie. Een aantal van onze wensen is overgenomen in het nieuwe provinciale coalitieakkoord. Vervolgens heeft een gesprek plaatsgevonden met de nieuwe gedeputeerde tbv de uitvoering.
- Met **Alliantie Cirkelregio Utrecht** is een uitvoerbaar programma opgesteld om te komen tot de Circulaire Topregio. De governance is uitgewerkt, verschillende coalities zijn gevormd rondom de thema's en trekkers benoemd. De NMU is trekker van de coalities biobased en ambassadeurs en neemt deel aan de andere coalities. Bestuurlijk draagvlak: bestuurders regio gaan aan de slag met CE en steunen activiteiten van de alliantie.
- 15 september: bijeenkomst in samenwerking met Circo georganiseerd voor bedrijven (ca 60 deelnemers). Doel is om bedrijven te ondersteuning hun bedrijfsvoering circulair te maken.
- Op 10 oktober tijdens het Utrecht Regio Get Connected Jaarcongres organiseerden we een sessie over het isoleren met biobased grondstoffen. Ca 20 aanwezigen gingen in gesprek met experts van biobased isolatiematerialen.

2. Bijdragen aan provinciale en gemeentelijke beleidsvorming.

Op het gebied van beleidsbeïnvloeding en vorming hebben we o.a. de volgende activiteiten ondernomen:

- T.b.v. de provinciale verkiezingen hebben we zomer 2018 een pamflet geschreven, met daarin onze punten t.b.v. de verkiezingsprogramma's en dit op diverse momenten ingebracht bij de partijen.
- 20 januari: gesprek met ambtenaren U16 ten behoeve van rol en bijdrage U10 aan de circulaire economie.
- 20 februari: bijdrage aan bestuurstafel U16 ten behoeve agendering circulaire economie aan de bestuurstafel. U16 heeft besloten circulair weer op de agenda te zetten. Impact: bestuurlijk draagvlak en commitment regio.
- 8 maart heeft de NMU bijgedragen aan de collegetour van de gemeente Utrecht. Met college en burgemeester op stap langs CE-bouwinitiatieven (metaalkathedraal en RAUM) in de stad en facilitator dialoog tussen initiatieven en Raad.
- RWS heeft filmpje gemaakt van rol NMU / NMF's en hoe wij aankijken tegen rol gemeenten. Is vertoond op alle regiobijeenkomsten die RWS heeft georganiseerd voor gemeenten in het land.
- Diverse adviezen aan fractieleden, zoals t.a.v. de provinciale aanbesteding (AVU) voor groen, grof en restafval.

3. Ondersteunen bewonersinitiatieven en lokale initiatiefnemers in het halen eigen doelstellingen rondom circulaire economie en vergroten bewustwording van Circulaire Economie.

- Vergroten bewustwording publiek: 14 januari gast in Koffietijd over de Circulaire economie
- **Servicepunt Circulair (projectfinanciering):** Voor een transitie heb je bottom-up initiatieven nodig die druk uitoefenen op een bestaand systeem (lineaire economie). Op 24 juni is het landelijke Servicepunt Circulair gelanceerd. <https://servicepunt-circulair.nl/>. Het resultaat in 2019 is dat ca 2000 mensen de website bezocht hebben, nog veel meer er over hebben gehoord en dat we tientallen vragen hebben ontvangen en beantwoord (we koppelen aan partners uit de regio, beantwoorden inhoudelijke vragen, business/financieringsvragen.) via het Servicepunt. Het effect hiervan is dat mensen die aan de slag willen met de circulaire economie en hierbij tegen een barrière aanlopen of een probleem ervaren, sneller en beter geholpen worden. De impact van het SP is dat er meer succesvolle circulaire initiatieven zijn en dat de transitie dus sneller verloopt. Verschillende regionale partijen zijn dit jaar ondersteund vanuit het servicepunt, zoals de **pilot composteren** van het Utrechts landschap op vliegbasis soest. En met de **Fungi factory** hebben we kansen verkend voor doorontwikkeling.

Projectfinanciering

- De NMU levert de landelijke opdrachtgever circulaire economie voor de NMF's. In 2019 is het expertteam CE doorontwikkeld, met als resultaat een gezamenlijk landelijk servicepunt circulaire samenleving, kennisdeling en acquisitie. Netwerk opgebouwd, onder meer door verbinding met PBL en N&M.
- Op de Universiteit van Amsterdam organiseerden wij een vak genaamd: **Circular economy**. De cursus is zeer goed geëvalueerd door de studenten en de onderwijsorganisatie en krijgt volgend jaar vervolg.
- **Plastic Pact Nieuwegein**: in opdracht van gemeente Nieuwegein plan gemaakt om met bedrijven in gesprek te gaan over hun plasticgebruik en recycling. Doel is om 20 bedrijven te enthousiasmeren om actief aan de slag te gaan.
- Het project **"Sluit de Cirkel"** van RVO, richtte zich dit jaar op de stadshoutinitiatieven. Diverse sessies georganiseerd, zoals in juli in Haarlem, met 7 stadshoutinitiatieven en gemeenten (20 personen) tbv kennisdeling en het oplossen van knelpunten. Vervolgens Stadshout Amsterdam ondersteund door middel van het organiseren van een bijeenkomst op 14 november tussen Stadshout Amsterdam en de wethouder ten behoeve van de continuïteit van Stadshout. Doel is om lokaal hout hoogwaardig toe te passen in eigen gemeente.

2.1.3 RIJKE NATUUR EN EEN MOOI LANDSCHAP

Utrecht kent een grote diversiteit aan landschappen en natuurgebieden die van grote waarde zijn voor planten en dieren en voor ontspanning, beleving, recreatie en daarmee de gezondheid en het welzijn van mensen. Ze dragen bij aan het vestigingsklimaat voor bedrijven en aan economische sectoren zoals recreatie, toerisme en conferentiecentra. Helaas staan deze kwaliteiten in onze volle provincie voortdurend onder druk. De NMU draagt met haar activiteiten bij aan het versterken van deze kwaliteiten.

Basisfinanciering

1. Bijdragen aan integrale gebiedsontwikkeling voor natuur, duurzame landbouw, water, landschap en beleving.

Ruimtelijke plannen: Voor de kwaliteit van het landschap is een zorgvuldige ruimtelijke ordening essentieel. Deze taak ligt grotendeels bij de provincie en gemeenten. De NMU draagt hieraan bij, samen met collega-organisaties, door de plannen te beoordelen en in een vroeg stadium van planontwikkeling mee te denken of waar nodig te reageren op plannen door middel van zienswijzen.

In het kader van **Samenwerking Groene Planologie** heeft de NMU zich beziggehouden met diverse lokale issues, met resultaat. Natuurmonumenten en Het Utrechts Landschap participeren (ook financieel) in deze samenwerking. In 2019 zijn in totaal 569 plannen beoordeeld. Plannen buiten de rode contour worden nader beoordeeld. Dit waren 254 plannen, wat tot 10 reacties heeft geleid. Het betrof reacties op de volgende plannen: N201, natuur en landschap bij snelfietsverbindingen, Paleis Soestdijk, Doorn De Basis, de Vinkeveense Plassen. Binnen de rode contour is op 4 plannen gereageerd. Een voorbeeld van een behaalde mijlpaal: Ten aanzien van bestemmingsplan Doorn, de Basis hebben we op 2 juli een zienswijze ingediend samen met Utrechts Landschap. Het bestemmingsplan is op 9 december in de raad besproken. Het initiatief is n.a.v. onze zienswijze aangepast. Er wordt niet meer gebouwd buiten de rode contour. Voor paleis Soestdijk hebben we kritisch gereageerd op de plannen voor woningbouw en de ontwikkeling van evenementen. Ons pleidooi voor een bredere gebiedsgerichte benadering, waarin rode ontwikkeling en versterking van natuur samen opgaan, werd nog niet omarmd, maar krijgt geleidelijk aan wel meer gehoor. We hebben veel informatie gegeven aan de gemeente Baarn (raad en college), bewonersorganisaties en de provincie.

AVP gebieden: De NMU is lid van de gebiedscommissies in Utrecht en is daar bestuurlijk trekker of participant in een aantal grote projecten. In Utrecht West is de directeur van de NMU ook lid van het DB van de

gebiedscommissie en van de **stuurgroep Aanpak Veenweiden**. In 2019 heeft de directeur ook tijdelijk de voorzittersrol overgenomen. Onder meer de volgende activiteiten zijn uitgevoerd:

- Gebiedsraad O-gen en gebiedscommissie Utrecht West: in beide gebieden vroeg de ontwikkeling van de nieuwe relatie met de provincie veel aandacht, met name in Utrecht West vanwege de voorzittersrol. In beide gebieden ontwikkelt de rol zich anders. In West krijgt de gebiedscommissie een adviserende rol, terwijl O-gen een meer uitvoerende rol nastreeft. In west is ene jaarplan voor 2020 opgeleverd in afstemming met de provincie.
- De **Stuurgroep Aanpak Veenweiden** heeft een groot aantal projecten voor innovatie in de veenweiden op weg geholpen, met bijdragen in de vorm van cofinanciering. Het gaat oa om het remmen van bodemdaling door de bevordering van nieuwe teelten, maar ook om melkveehouderij bij hoger waterpeil en bevordering van waterkwaliteit. De NMU heeft het eigen project Valuta voor Veen ingebracht.
- Als lid van de werkgroep Landschap en cultuurhistorie van de gebiedscommissie Utrecht West organiseerden we 14 maart symposium **Landschap & Cultuurhistorie Utrecht West**. (samen met LEU en Utrecht West). Goede opkomst (100 mensen), leuke sprekers en dagvoorzitter. Oogst van het symposium is 4 projectideeën voor thema's natuur, water, landschap en cultuurhistorie.
- Het traject **Energie neutrale Melkveehouderij** is afgerond in 2019, zie 2.1.5.

Nationaal Park de Utrechtse Heuvelrug

De NMU heeft een actieve trekkersrol voor het Nationaal Park Heuvelrug, als lid van de commissie voor het Nationaal park en als trekker voor het cluster gebiedsontwikkeling.

- Ook in het Nationaal Park is de governance veranderd, waarbij een Deelnemersraad is gevormd met eigenaren en gemeenten. De directeur NMU is adviserend lid, met als speciaal aandachtspunt de ontwikkeling van betrokkenheid van inwoners en ondernemers in het gebied. Daartoe is de basis gelegd voor een "Heuvelrugalliantie". In 2019 zal die verder worden vorm gegeven.
- De NMU heeft het afgelopen jaar het concept **Heuvelrugtuinen** ontwikkeld, in samenwerking met IVN natuureducatie en Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Hiermee worden bewoners betrokken bij het Park door de verbinding te leggen met de inrichting van hun eigen tuin of buurt. Er is een meedenkavond georganiseerd voor lokale milieu- en natuurgroepen om hen te betrekken bij het project. Een lokale groep is daarna aan de slag gegaan met de eerste Heuvelrugtuin. In 2020 gaat de NMU, samen met IVN en NPUH in vijf gemeenten aan de slag gaan met de uitvoering van het project.

2. Ondersteunen lokale bewonersgroepen via ons adviespunt Ruimte.

In geheel 2019 zijn er 107 vragen gesteld aan **Adviespunt Ruimte** over projecten uit Amersfoort, Leersum, Benschop, Groene Hart, kapbeleid, Bunschoten, Cothen, etc. Veel vragen over het PAS en de woningbouwplannen van De Bilt. Daarmee zijn zowel individuen als lokale groepen geholpen met hun ruimtelijke vragen. Het kan gaan om korte contacten of regelmatig terugkerende ondersteuning bij de verschillende procedurele fases van ruimtelijke ontwikkelingen. In februari en maart 2019 organiseerden we de cursus 'Help, een plan!' van 3 avonden aan 11 geïnteresseerde inwoners. Daarmee zijn er meer belangenbehartigers voor natuur en landschap opgeleid, zodat zij lokale ruimtelijke plannen effectief kunnen beïnvloeden. Samen met Natuurmonumenten en het Utrechts Landschap onderzochten we de mogelijkheid om de ondersteuning naar vrijwilligers uit te breiden, met het oog op de komst van de Omgevingswet. In 2020 worden daar verdere stappen in gezet.

3. Lobby voor infrastructuurplannen die bijdragen aan een goede leefomgeving en kennisdeling rondom infrastructuurplannen naar bewoners.

Ten aanzien van infrastructuurplannen kwam de NMU met name in actie via het Adviespunt Ruimte door in een aantal inspraakreacties of zienswijzen tips mee te geven over gezonde mobiliteit en vragen van bewoners te beantwoorden rondom infrastructuurplannen. Zie ook hierboven bij samenwerking Groene Planologie.

4. Bijdragen aan provinciale en gemeentelijke beleidsvorming

In het voorgaande zijn reeds diverse activiteiten benoemd die bijdragen aan beleidsbeïnvloeding van provincie en gemeente. Daarnaast heeft de NMU afgelopen jaar met name inbreng geleverd bij de **provinciale**

omgevingsvisie. Samen met Oostbroekpartners is o.a.:

- Deelgenomen aan diverse overleggen met de provincie en vervolgens aan participatiebijeenkomsten die de provincie organiseerde. Deze bijeenkomsten waren gebonden aan de verschillende regio's. Met de Oostbroekorganisaties maakten we afspraken over de vertegenwoordiging en de inhoudelijke input.
- Eind 2019 verscheen het conceptontwerp, waarna we een schriftelijke reactie hebben ingediend bij de provincie.
- **Gemeentelijke omgevingsvisies:** Met behulp van een vrijwilliger is gewerkt aan het opstellen van 'normen' voor gemeentelijke omgevingsvisies, voor klimaatadaptatie en mobiliteit. Resultaten worden vastgelegd in een product dat gebruikt kan worden voor beleidsbeïnvloeding van gemeenten en provincie.
- Daarnaast is de NMU zich aan het oriënteren op een andere insteek (meer aan de voorkant van het proces meedenken en beïnvloeden) rondom de ruimtelijke plannen. Met de komst van de omgevingswet wordt dit nóg belangrijker, maar ook lastiger doordat gemeenten veel kunnen gaan regelen via vergunningen (in plaats van via bestemmingsplannen).
- Op 3 december bracht GS een werkbezoek aan de Oostbroekorganisaties, waar door iedere organisatie een korte pitch is gehouden.

Projectfinanciering

Valuta voor Veen: In 2019 hebben we een marktverkenning uitgevoerd, om te beoordelen of en onder welke voorwaarden er interesse is in het afnemen van CO2 credits via Valuta voor Veen. Ook hebben we verdiepende gesprekken met een aantal boeren gevoerd om hun interesse in deelname verder te peilen. Samen met vier andere milieufederaties in veenweideprovincies hebben we een projectvoorstel ingediend voor het ontwikkelen van een landelijk platform voor de uitgifte van Valuta voor Veen certificaten. Onderdeel van dit project is ook het ontwikkelen van een aantal pilotlocaties; wij hebben in 2019 al enkele locaties verkend. Die in 2020 verder worden ontwikkeld.

De NMU screent voor **Vitens** de ruimtelijke plannen. Voor Vitens zijn geheel 2019 612 plannen beoordeeld. Er zijn 104 nader beoordeeld vanwege ligging in een grondwaterbeschermingsgebied. Er zijn 22 reacties opgesteld in 2019. Bij deze gevallen is de impact dat de grondwaterwinning beter wordt beschermd. Vitens is tevreden en heeft de werkzaamheden voor 2020 verlengd.

Plan Boom De komende vier jaar planten we, gefinancierd door de postcodeloterij, met het project Plan Boom 10 miljoen bomen in heel Nederland in tuinen, bermen, plantsoenen, parken, bedrijventerreinen en in het buitengebied in heel Nederland. Voor en door burgers. Hiermee verkleinen we onze CO2-uitstoot en wordt onze leefomgeving mooier, groener, frisser en gezonder. Het startevenement is in Utrecht gehouden op 7 december 2019 waarbij de eerste bomen zijn aangeplant. Landelijke bekendheid over het project, vanwege opnames door RTL. De NMU levert de landelijk projectleider.

Lichtverontreiniging: **De Nacht van de Nacht** op 26 oktober was wederom een groot succes. Met de Nacht van de Nacht zetten de NMF's al 14 jaar duisternis op de kaart als natuurkwaliteit en vragen we aandacht voor het voorkomen van lichtvervuiling en voor energiezuinige verlichting. We organiseerden diverse activiteiten in Utrecht en het hele land. Zoals een masterclass sterrenkunde op Fort Vechten. En een theatrale rondleiding op de Domtoren. Effect hiervan is dat bezoekers in aanraking kwamen met de rol van de NMU bij het bevorderen van echte duisternis, waardoor draagvlak vergroot is voor echte duisternis.

2.1.4 DUURZAME MOBILITEIT

De NMU streeft naar schone lucht voor iedereen op elke plek in de provincie Utrecht. Daartoe heeft de NMU als doelstelling om op een aansprekende manier ervoor te zorgen dat het potentieel voor alternatieve (al dan niet elektrische) vervoersmiddelen beter benut wordt en dat we slimmer met (duurzame) mobiliteit omgaan ter verbetering van de luchtkwaliteit en de gezondheid van de Utrechtse bewoners.

Basisfinanciering

1. Mensen stimuleren om (voor korte ritten) te kiezen voor actieve mobiliteit.

Met onze focus op Gezond op Pad werkt de NMU de afgelopen jaren aan het onder de aandacht brengen van het verbeteren van de luchtkwaliteit in de provincie Utrecht en het verbeteren van de gezondheid van de mensen. Focus van onze activiteiten lag in 2019 met name op de samenwerkingsagenda (zie hieronder). Om mensen te stimuleren om zelf te kiezen voor actieve mobiliteit zijn in 2018 verschillende activiteiten ondernomen via de fietscampagne. Centraal in de campagne staat het idee: “de fietser belonen”. Dit jaar hebben we deze activiteiten en de impact daarvan geëvalueerd, nieuwe bedrijven benaderd en gestimuleerd om ermee aan de slag te gaan, en op diverse momenten via social media de aandacht gevestigd op het gebruik van de fiets (bewustwording en stimulering).

2. Bijdragen aan provinciale en gemeentelijke beleidsvorming gevraagd en ongevraagd

De NMU heeft als volgt bijgedragen aan provinciale en gemeentelijke beleidsvorming:

- De NMU heeft meegewerkt aan en input geleverd voor de provinciale **Samenwerkingsagenda Gezonde Lucht** o.a. als trekker werkgroep mobiliteit. Tevens is meegewerkt aan het organiseren van bestuurlijk draagvlak voor commitment aan het programma. In de zomer is op verzoek van de provincie een inventarisatie uitgevoerd, naar alle gemeentelijke coalitieprogramma's. Op basis daarvan hebben gesprekken plaatsgevonden met bestuurders en heeft de provincie een aantal bestuurders gecommitteerd aan de samenwerkingsagenda Schone Gezonde Lucht. Hiermee is een bestuurlijk netwerk ontstaan rondom dit thema wat ervoor gaat zorgen dat er meer draagvlak komt voor gezonde lucht en concrete acties worden ondernomen om schone lucht te realiseren. De adjunct-directeur van de NMU is ambassadeur voor het thema “Houtstook”. Ook heeft de NMU bijgedragen aan het uitrollen van de Snuffelfiets (fietsend meetnet) in de gemeente Utrecht.
- In het kader van de provinciale verkiezingen heeft de NMU een flyer opgesteld met input voor de verkiezingsprogramma's, met daarin onze lobbypunten op het gebied van schone lucht en duurzame mobiliteit. En vervolgens op diverse momenten t.b.v. coalitieprogramma input geleverd. Dit heeft geleid tot een coalitieakkoord met meer aandacht voor de fiets.
- Participatie in **provinciale adviesraad snelfietsroutes**, klankbordgroep van de provincie rondom snelfietsroutes (er worden er momenteel 7 uitgewerkt). Onze inbreng: aandacht voor participatie van lokale partijen en voldoende inbreng van het natuurbelang. Impact: snelfietsroutes dragen bij aan het stimuleren van fietsen voor de langere afstanden en dringt zo het autogebruik terug. Hierdoor zal de luchtkwaliteit in de provincie verbeteren. O.a. reactie voor snelfietsroutes Veenendaal ingediend samen met Oostbroekpartners.
- Oa deelname in panel tijdens RTVU debat duurzame mobiliteit Amersfoort samen met Amersfoortse bestuurders over terugdringen autogebruik en ruim baan voor fietsers.
- Beïnvloeding Omgevingsvisie: d.m.v. bijdrage aan provinciale regiodialogen, reactie op concept nationale omgevingsvisie en reactie op provinciale NRD.

Projectfinanciering

Vanaf eind 2016 werken we actief samen met We Drive Solar en ondersteunen we energiecorporaties of andere initiatieven met de overstap naar elektrisch rijden. In 2019 hebben we bijgedragen aan de realisatie van een elektrische deelauto in Driebergen. Onze rol in het project is in 2019 afgebouwd, maar de NMU blijft wel samenwerkingspartner van We Drive Solar voor de realisatie van elektrische deelauto's in de provincie Utrecht.”

2.1.5 DUURZAME LANDBOUW

De agrarische sector is de grootste grondgebruiker in Utrecht en heeft daardoor een grote impact op het landschap, de natuur en de kwaliteit van de leefomgeving. De landbouw staat voor verschillende duurzaamheidsopgaven. De NMU draagt bij aan het behalen van deze duurzaamheidsopgaven en zet in op een agrarische sector in Utrecht die in harmonie is met zijn omgeving en gebruik maakt van gesloten (regionale) kringlopen, zonder schadelijke uitstoot van meststoffen en bestrijdingsmiddelen.

Basisfinanciering

1. Bijdragen aan provinciale en gemeentelijke beleidsvorming

- Vanaf de zomer van 2019 domineerde het stikstofvraagstuk de politieke agenda van Nederland, na de uitspraak van de Raad van State waarmee het PAS onhoudbaar werd en de vergunningverlening stil kwam te liggen. Met name voor de landbouw, als grootste bron van stikstof in Nederland, zal deze uitspraak gevolgen hebben. De provincie speelt daarbij een grote rol, als vergunningverlener voor veehouderijbedrijven en als uitvoerder van het natuurbeleid. Samen met de Oostbroekpartners heeft de NMU een Actieplan stikstof opgesteld en aangeboden aan de commissie RGW van Provinciale Staten. Het leidde tot commotie binnen de landbouw, waarbij delen van het actieplan onjuist werden gecommuniceerd in mediaberichten. In de maanden daarna is intensief overleg gevoerd over dit onderwerp om tot stimulerend beleid te komen voor toekomst van natuur en landbouw.
- Veldbezoek georganiseerd met gedeputeerde Hanke Bruins Slot. Bezoek aan landgoed en boerderij Eyckenstein en gesprek over de pilot Groene contour.

2. Bewustwording vergroten door kennisdeling en versnellen verduurzaming van de landbouw in Utrecht door bijdragen aan concrete projecten, opzetten en uitvoeren van concrete projecten met partnerorganisaties en agrarische ondernemers.

Ten behoeve van het vergroten van bewustwording hebben we onder meer de volgende activiteiten uitgevoerd:

- **Voedselbossen/agroforestry.** Op 25 september gingen we met 30 enthousiaste deelnemers (boeren en overige geïnteresseerden) uit de provincie Utrecht naar Brabant om twee inspirerende locaties te bezoeken rond agroforestry en voedselbossen. De boeren zijn geïnformeerd en geïnspireerd om zelf aan de slag te gaan met bomen op hun bedrijf. Deze dag vormt start van een agroforestry netwerk dat bijdraagt aan het verduurzamen van de landbouwsector.
- De NMU is sinds 2015 voorzitter van de **stuurgroep Energieneutrale Melkveehouderij**. Doel is het stimuleren van energiebesparing en duurzame opwekking op melkveebedrijven. Onderdeel is een project voorbeeldbedrijven, waarin boeren elkaar laten zien welke maatregelen mogelijk zijn en wat die opleveren. Het traject is eind 2019 afgesloten, met rijke oogst aan producten en exposure op het gebied van opwek van energie. Besparing is minder van de grond gekomen, wegens andere prioriteiten agrariërs (fosfaat, PAS). Het traject is afgesloten met een groot aantal handreikingen voor boeren en toeleveranciers, die ontsloten blijven via de LAMI website.
- **Gemeenschapslandbouw** Gesprekken gevoerd met verschillende initiatieven op het gebied van gemeenschapslandbouw ten behoeve van ondersteuning, zoals Herenboeren Soest en Utrecht Oost.
- Deelname congres **Grüne Woche** in Berlijn, januari 2019 met de federaties van NH, FR en GR, om natuurinclusieve landbouw te promoten. Daartoe twee boeren meegenomen uit Utrecht die het verhaal van de natuurinclusieve landbouw vertelden.

Projectfinanciering

- **Trajectplan Duurzame landbouw met natuur:** het initiatief dat de NMU in 2017 nam voor een samenwerking op dit raakvlak tussen de Utrechtse natuur- en landbouworganisaties komt tot concrete uitvoering. In 2019 is een omvangrijke subsidieaanvraag uitgewerkt en gehonoreerd voor het uitvoeren van 4 projecten / activiteiten in 2020 die een bijdrage gaan leveren aan de versnelling van de natuurinclusieve landbouw in Utrecht. Voor de uitvoering is een Trajectmanager gestart per januari 2020.

- In het kader van het dit trajectplan werd al gestart met een project voor de realisatie van de **Groene Contour**, op het snijvlak van natuur en landbouw. Impact: ontwikkelscenario's dragen bij aan versterking van de biodiversiteit, en gaan ook uit van een economisch duurzaam agrarisch bedrijf. Samenwerkingspartners zijn Natuurmonumenten, Utrechts Particulier Grondbezit en LTO Utrecht. Twee pilots worden uitgewerkt, op de boerderij op Landgoed Eycenstein, en op Den Treek. Ook wordt een pilot bij Botshol verkend.

2.1.6 DE GROENE, KLIMAATACTIEVE STAD

In het thema **groenblauwe, klimaatactieve stad** zetten we in op het klimaatbestendig maken van de bebouwde leefomgeving van de provincie Utrecht (zowel in steden, als in dorpen). Dit doen we door bij te dragen aan meer groen en water in de stad. Hiermee werken we niet alleen aan een klimaatbestendige leefomgeving, maar ook aan een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving voor nu én in de toekomst.

Basisfinanciering

1. Bijdragen aan provinciale en gemeentelijke beleidsvorming en het aanjagen en ondersteunen van (nieuwe) projectinitiatieven en beweging van onderop

Gedurende het jaar hebben we verder diverse momenten benut om input te leveren, waaronder:

- Voor de Provinciale Omgevingsvisie (ism Oostbroekpartners) en ten behoeve van de provinciale coalitieonderhandelingen over hogere ambitie groene daken, groen in de stad en hitte.
- De NMF's hebben op 28 maart de landelijke Green Deal Groene Daken ondertekend. Groene daken zijn belangrijk voor klimaatadaptatie (hittestress en wateroverlast) en voor meer biodiversiteit in de stad. Het is belangrijk burgers en bedrijven meer te betrekken bij de kansen en mogelijkheden van groene daken. De NMF's ziet dit als haar rol.

Projectfinanciering

Sinds 2016 loopt het programma **Groen aan de Buurt**. Een samenwerking voor 3 jaar, welke nu wegens succes nu verlengd wordt, met LEU en IVN, waarmee we de samenwerking tussen gemeenten en lokale bewonersinitiatieven tot ontwikkeling brengen. Vanuit de NMU ondersteunen we lokale bewonersinitiatieven met het **Servicepunt Groen aan de buurt**, in het realiseren van hun groenplannen en de communicatie met gemeenten. In 2019 vond de tweede voucheruitgifte plaats. Hiermee zijn 137 vouchers toegekend aan bewonersinitiatieven. Daarnaast hebben we een themabijeenkomst georganiseerd over juridische vraagstukken en ruimtelijke procedures. Deelnemers bespraken hoe je ervoor zorgt dat deze procedures niet belemmerend worden voor een groen buurtproject. Resultaat: kennisuitwisseling tussen medewerkers gemeenten en waterschappen over bewonersparticipatie.

We hebben een programma voor **groene daken** ontwikkeld (servicepunt, icoonprojecten, beleidsbeïnvloeding en communicatie). De NMU heeft een samenwerking met marktpartijen opgezet en een manifest opgesteld. Dit wordt in 2020 aangeboden aan de provincie Utrecht. Er is ook een servicepunt Groene daken ontwikkeld. Het servicepunt kan bewoners en bedrijven informeren en begeleiden bij het benutten van de mogelijkheden voor groene daken. Servicepunt wordt in 2020 gelanceerd.

Dit jaar startte het landelijke project **Klimaatambassadeurs**: het opleiden van onze achterban tot klimaatambassadeur om het concept klimaatbuffer (concept volgens Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers) te promoten bij risicodialogen van RAS-sen (ruimtelijke adaptatie strategie), omgevingsvisies en wellicht andere podia. Rol NMF's: vinden ambassadeurs, organiseren trainingsdag en ambassadeurs in positie brengen bij overheden en andere stakeholders. Op 16 januari 2020 organiseerden we landelijke inspiratiedag met NMFs en potentiële klimaatbufferambassadeurs. Op 19 februari een Utrechtse dag met 8 ambassadeurs, waarbij we de provinciale inzet hebben verkend.

2.1.7. WERKVELDOVERSTIJGENDE WERKZAAMHEDEN

Basisfinanciering

1. De NMU maakt deel uit van en acteert actief in het professionele regionale netwerk.

Bestuurlijk overleg en advisering

De NMU is betrokken bij verschillende bestuurlijke processen en overleggen, onder meer met politici en bestuurders van provincie en gemeenten, Waterschappen, de Economic Board of Utrecht, het Utrecht Sustainability Institute etc.

Community en netwerken

Samen met de inwoners en professionals uit de provincie Utrecht werkt de NMU aan een groene en duurzame Provincie. NMU medewerkers treden dikwijls op verzoek op bij bijeenkomsten van lokale groepen, gemeenten, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Onze focus ligt op het zo goed mogelijk ontwikkelen en onderhouden van ons netwerk. Het netwerk stelt ons in staat om te blijven werken aan onze doelstellingen en voedt ons met nieuwe trends en ontwikkelingen. Bij verschillende ontwikkelingen vertegenwoordigen we ook partijen uit ons netwerk, zoals bij de regionale energiestrategieën, waar we zowel het natuur- als het milieubelang inbrengen. Hiervoor betrekken we ca 150 lokale groepen uit ons netwerk. Vanuit onze Servicepunten (Energie, Circulaire Economie, het Loket RO en Groen aan de Buurt) ondersteunen we lokale energiecorporaties, initiatiefnemers en diverse bewonersgroepen, met het realiseren van hun doelstellingen.

Binnen het **professionele netwerk** werken we vaak op projectbasis samen. In de samenwerking met partijen zoals EBU en USI zorgen we voor versterking van elkaars krachten. Andere partijen waar we mee in contact zijn, zijn: Vitens, Rabobank, Triodosbank, energiebedrijven, kennisinstellingen zoals de HU, TNO, UU, Cirkelstad, LTO en de agrarische collectieven, CLM, CommonLand en vele anderen. We werken samen op het gebied van concrete projecten in het veld, en trekken gezamenlijk op in de regionale lobby.

Samenwerking met collega-organisaties

De NMU speelt een coördinerende rol in het Oostbroekverband van de provinciale natuurorganisaties, is actief in de landelijke samenwerking van de natuur- en milieufederaties en stemt van daaruit landelijk ook af met andere natuur/ en milieuorganisaties in de Groene 11. Binnen het samenwerkingsverband van de 12 provinciale Natuur en Milieufederaties werken we aan een aantal omvangrijke projecten samen met de andere NMF's, waaronder het project '**Good Food Club**', **Nacht van de Nacht, Sluit de Cirkel (in opdracht van RVO)** (bij deze projecten levert de NMU de projectleider) en **de participatiecoalitie** (samen met EnergieSamen, in de RES'en). Thema's waaraan in ieder geval gezamenlijk wordt gewerkt zijn: energie, voedsel en circulaire economie. De NMU levert ook de portefeuillehouder circulaire economie.

2. Beïnvloeding landelijke, provinciale en gemeentelijke besluitvorming op basis van expertise, voelsprieten en ervaring in de praktijk.

Op diverse manieren heeft de NMU het afgelopen jaar de besluitvorming en politiek beïnvloed, mede voortkomend uit de hierboven genoemde samenwerkingen. 2 voorbeelden van mijlpalen:

- **Actieplan landbouw en natuur**, samen met natuur/ en landbouworganisaties, waarmee in Utrecht gewerkt wordt aan natuurinclusieve landbouw en realisatie van de Groene Contour, zie H 2.1.5.
- **Excursie energietransitie** Statenleden en raadsleden op 1 november 2019: Naar twee voorbeeldprojecten: wind- en zonnepark Avri en Mijn Groene Huis. De groep van ca 40 Statenleden, wethouders, raadsleden en energie-initiatieven deed inspiratie op en kreeg informatie over uitdagingen die

op ons afkomen en welke rol bestuurders daarin kunnen spelen. Zo kunnen de juiste randvoorwaarden worden geschept om de energietransitie vorm te geven.

Provinciale verkiezingen

Rondom de provinciale verkiezingen en ook daarna heeft de NMU op diverse momenten input geleverd en het coalitieakkoord beïnvloed, en bestuurders van informatie voorzien, zoals:

- Samen met de Oostbroekpartners organiseerde de NMU op 4 maart 2019 **Het Verkiezingsdebat** “Groen en Gezond,” in Tivoli Vredenburg. Met 140 bezoekers en 12 aanwezige partijen een drukbezochte avond.
- De NMU heeft een **flyer** uitgebracht om onze punten onder de aandacht te brengen van de commissies die de verkiezingsprogramma's schreven, deze is besproken met diverse commissies, de partijen van de Provinciale Staten en ingebracht bij de coalitieonderhandelingen.
- **Manifest Circulaire Economie:** Samen met de alliantie Cirkelregio is een manifest Circulaire economie ingediend, waarmee aandacht is gevraagd voor de CE in het coalitieakkoord.

3. Genereren continue flow van relevante informatie over de verschillende activiteiten en resultaten van de NMU en ontwikkelingen in de omgeving naar netwerk.

Communicatie

Onze communicatiestrategie bestaat uit een aantal pijlers: 1. Focus op doorbraakmomenten; 2. Inspelen op de politieke agenda en agenderen; 3. Daar waar mogelijk inzetten op concrete producten; 4. Snelle acties met impact 5. Algemene communicatie NMU. Door de activiteiten en communicatie-uitingen te clusteren wordt het bereik en de impact groter en krijgt de NMU een duidelijker herkenbaar profiel. In plaats van focus op 2 grote campagnes is afgelopen jaar meer de focus gelegd op kortere, krachtigere activiteiten, waarbij waar mogelijk ingespeeld wordt op de regionale en politieke agenda. Het communicatiewerk bestaat deels uit algemene NMU-communicatieactiviteiten en deels uit projectgebonden werkzaamheden. De NMU-website vormt hierin een centrale plek. Begin 2019 is onze nieuwe website gelanceerd.

Communicatiemiddelen

Onze algemene NMU nieuwsbrief is maandelijks verstuurd naar zo'n 2.000 lezers; het aantal bleef stijgen. Het aantal Twittervolgers steeg naar ruim 4.100. Onze thematische nieuwsbrief over energiebesparing en opwek groeide naar 760 abonnees. Het Facebookbereik is inclusief onze community 'I love Utrecht' gegroeid naar ruim 2.000 volgers. Ons jaarlijkse Jaarbericht met de hoogtepunten van 2019 verscheen in december 2019, zowel digitaal als op papier. Afgelopen jaar zijn de NMU-medewerkers ook regelmatig zichtbaar en hoorbaar geweest (via de radio en op tv), via kanalen zoals RTV Utrecht, zoals: 25 januari RTVU vandaag: interview over MER-plicht bij provinciale structuurvisie/verordening ivm uitbreiding bedrijventerreinen, 14 maart RTVU, verkiezingsdebat, thema energie en 18 maart RTVU, radio-interview, over houtstook.

Financiering NPL

Jaarthema NMU: Circulaire economie in de landbouw

Het jaarthema van 2019 stond in het kader van circulaire economie en het grensvlak met onze andere thema's. Na de uitgevoerde verkenning en een sessie met de RvA is gekozen voor focus op het subthema kringlooplandbouw, een thema waarop we een rol zien voor de NMU en ons beter kunnen profileren. Op advies van de RvA is dit thema verder uitgewerkt en wordt in 2020 gewerkt aan meer bestuurlijke betrokkenheid voor dit thema door het organiseren van een excursie. Verbinding met de inwoners van de provincie Utrecht wordt gelegd via onze campagne van de 'GoodFoodClub'.

Projectfinanciering

Netwerk Utrecht 2040 en Staat van Utrecht

De NMU was betrokken bij het programma Staat van Utrecht. Binnen dit programma is de NMU verantwoordelijk voor twee sporen: ten eerste profilering van de Staat van Utrecht en ten tweede agenderen van en voeren van de

maatschappelijke dialoog rondom maatschappelijke opgaven. Ten behoeve van de invulling van deze twee sporen heeft de NMU verschillende activiteiten ondernomen. We hebben bijgedragen aan de totstandkoming van de nieuwe editie van de Staat van Utrecht 2019 (inhoud en vorm). We zijn auteur geweest van de Special Energiestransitie, tevens gepresenteerd in 2019. We hebben een feestelijke bijeenkomst georganiseerd op 14 maart bij het ROC met 140 deelnemers om beide producten te lanceren en onder de aandacht te brengen. We hebben verschillende partners uit de regio en het regionale netwerk betrokken bij de ontwikkeling, inhoud en lancering van de Staat van Utrecht. Tot slot hebben we de communicatie verzorgd rondom de Staat van Utrecht en verschillende presentaties gegeven.

De NMU is betrokken bij de Staat van Utrecht vanwege haar rol als coördinator van het Netwerk Utrecht2040. We hebben dit netwerk actief betrokken bij de Staat van Utrecht en hun agenda's verbonden aan Staat van Utrecht doelen en maatschappelijke opgaven. Daarnaast constateerden we rondom het Netwerk Utrecht2040 dit jaar een afname aan activiteiten, vooral omdat verschillende sectorale agenda's en netwerken die de afgelopen jaren mede vanuit Netwerk Utrecht2040 zijn ontstaan, nu zelfstandig functioneren en daarmee de behoefte aan een algemeen duurzaamheidsnetwerk afneemt.

Dit jaar heeft de NMU zoals vastgelegd in ons meerjarenfinancieel beleid, ook gericht geïnvesteerd in de **samenwerking met het bedrijfsleven**. In de herfst is met een aantal bedrijven zoals met o.a. Brothers, ENECO, Achmea en SemperGreen een bijeenkomst georganiseerd, waarbij we onze aanpak hebben besproken. Voor de 3 strategieën was door de verschillende partijen interesse. Momenteel worden vervolgesprekken gevoerd. Ook de kansen voor groene daken en groene gevels zijn met deze bedrijven verder verkend.

2.2 Activiteiten van het bestuur

In 2019 was de NMU wederom zeer actief en zichtbaar in de regio op alle hierboven besproken thema's. Op een aantal thema's leidde ontwikkelwerk in de afgelopen jaren tot uitvoeringsprogramma's, zoals bij Duurzame landbouw met natuur en bij Circulaire economie. We hebben extra capaciteit geworven voor het thema energie, zodat we goed in staat zijn om de vele projecten uit te voeren.

Actief input is geleverd rondom de provinciale verkiezingen in het voorjaar. Tevens was de NMU actief op landelijk niveau, bijvoorbeeld in de ontwikkeling van de participatiecoalitie waarmee we input leveren in de regionale energiestrategieën. Maar ook via onze landelijke projecten, zoals de Nacht van de Nacht, de Good Food Club en het thema circulaire economie.

Evaluaties

In mei 2019 hebben we onze strategische evaluatie uitgevoerd voor de Provincie Utrecht waarin we hebben gekeken naar de beoogde prestaties zoals verwoord in het vierjarenprogramma 2017-2020 en de resultaten daarvan. Van grote waarde daarvoor waren onze projectevaluaties die we op structurele wijze uitvoeren. Roulerend is een projectleider verantwoordelijk voor het bewaken van het overzicht van uit te voeren evaluaties. Deze trekker zorgt ook voor de analyse van de evaluaties in totaal, haalt er de geleerde lessen uit en zorgt voor terugkoppeling aan het team. Gezamenlijk met het team wordt besloten of geleerde lessen omgezet worden in structurele afspraken in onze werkwijze. Afgelopen jaar zijn onze excursies extra geëvalueerd; de geleerde lessen hebben geleid tot een verbetering en verdere professionalisering van onze excursies.

Organisatorische zaken

Voor de extra projecten waar we aanvullende financiering voor verkrijgen, maar waarvoor binnen de vaste formatie geen uren meer beschikbaar zijn, huren we externe opdrachtnemers in. In 2019 hebben we 1 zzp-er ingezet op diverse energieprojecten. En 2 ZZP-ers op communicatie, voor invulling van de nieuwe website en vervanging ziekte. We hebben 5 stagiaires communicatie gehad, ieder voor 5 maanden, een stagiaire op Circulaire economie en een stagiaire op Ruimtelijke ordening en 1 stagiaire op Energie en Ruimtelijke ordening.

De directeur van de NMU vertegenwoordigde de NMU in het Algemeen Bestuur van de NMF's. Verder leverde de NMU diverse projectleiders en medewerkers aan de NMF's, zoals de projectleider van de Nacht van de Nacht, de Good Food Club, Plan Boom en de opdrachtgever en projectmedewerker circulaire economie. In totaal hebben 13 NMU collega's en 2 externen (communicatie) een bijdrage geleverd aan 14 NMF projecten, waarmee 31 NMU bijdragen aan NMF-projecten zijn geleverd. Vanaf eind 2018 tot augustus 2019 vervulde de directeur van de NMU tevens de positie van interim directeur-bestuurder bij de Brabantse Milieufederatie.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

De NMU heeft duurzaamheid in haar DNA verankerd. Dit betekent dat we niet alleen werken aan een duurzame en mooie provincie Utrecht, maar daar ook als organisatie zelf aan bijdragen ("walk the talk"). Een paar voorbeelden:

- We stimuleren werknemers om op de fiets naar het werk te gaan door middel van een fietsregeling. 100% van de medewerkers komt op de fiets of met het openbaar vervoer. Sinds 2019 zijn er ook elektrische fietsen beschikbaar voor de medewerkers van de Nieuwe Vaart. De NMU-medewerkers kunnen hier voor werkafspraken gebruik van maken.
- Daarnaast zorgen we ervoor dat benodigde catering biologisch is en vegetarisch is, en streven we naar veganistisch. Daarbij stimuleren we catering welke zoveel mogelijk afkomstig is uit de streek.
- In 2017 zijn we verhuisd naar een duurzamer pand. Zowel de energievoorziening, als de isolatie is duurzamer. We scheiden ons eigen kantoorafval. Met de andere huurders wordt gekeken, welke maatregelen verder nog mogelijk zijn. In 2019 werd de kantine gerund door de Colour Kitchen (waar diverse mensen werkzaam zijn, met voorheen afstand tot de arbeidsmarkt). Helaas is deze afgelopen jaar failliet gegaan. Momenteel wordt gezocht naar een duurzaam vervolg.
- Tevens doen we ook op persoonlijke titel mee aan projecten, zoals aan de "snuffelfiets."

Vrijwilligersbeleid NMU

Bij de NMU zijn regelmatig vrijwilligers aan het werk. Ze melden zich zelfstandig bij de NMU. Vaak gaat het om personen die op zoek zijn naar een volwaardige baan, waarbij dat niet direct lukt via sollicitaties, bijvoorbeeld omdat ze een tijdje uit de roulatie zijn geweest. Op deze manier doen ze bij de NMU relevante werkervaring op en bouwen ze aan hun professionele netwerk. Hierdoor is het vervolgens mogelijk om toch aan volwaardig werk te komen, vaak met een aanbeveling vanuit de NMU. In 2019 zijn 6 vrijwilligers bij ons aan de slag geweest, gemiddeld 1 a 2 dagen per week, op de onderwerpen servicepunt circulaire economie, CO2-bank, klimaatactieve stad, communicatie en adviespunt ruimte. Tevens hebben we voor een collega-organisatie afgelopen jaar iemand begeleid die bezig was met een herintredingstraject. Deze persoon heeft zich beziggehouden op het thema energietransitie.

Gedragcodes: 9 principes van Good Governance Code Cultuur

De NMU voldoet aan de 9 principes van Good Governance Code Cultuur. De manier waarop de NMU is georganiseerd is vastgelegd in onze statuten. Hierin is onder meer het bestuursmodel vastgelegd. Zie ook de verantwoordingsverklaring in het volgende hoofdstuk. Aanvullend daarop:

- De NMU streeft naar een zo groot mogelijke efficiëntie van inzet van middelen.
- De taken en verantwoordelijkheden zijn statutair vastgelegd en sluiten aan bij de "9 Principes Good Governance".
- De NMU heeft een CBF-keurmerk. De eisen van het CBF hebben dezelfde strekking als de 9 Principes Good Governance Code Cultuur.

Bestuur, Raad van Toezicht en Raad van Advies

Directie en raad van toezicht

De directie vormt het bestuur van de Stichting en heeft de eindverantwoordelijkheid voor de (dagelijkse) leiding en de uitvoering van programma's en activiteiten van de NMU. De directie is verantwoordelijk voor de financiële positie van de stichting en haar resultaten en bestaat uit een directeur en een adjunct-directeur met een onderlinge taakverdeling t.a.v. de dagelijkse leiding, onder eindverantwoordelijkheid van de directeur. De directie wordt benoemd door de Raad van Toezicht voor onbepaalde tijd.

De directie heeft op 14 januari 2019 een regulier gesprek gevoerd met het provinciebestuur, waar onder meer het werkplan 2019 op de agenda stond. Na de verkiezingen is op 2 september kennisgemaakt met de nieuwe gedeputeerde en tijdens het bestuurlijk overleg van 28 november is gesproken over het vierjarenprogramma, de voortgang van het werkplan en de strategische evaluatie en de planning daarvan.

De Raad van Toezicht is belast met het toezicht op:

- de algemene gang van zaken binnen de stichting;
- het door de Directie gevoerde beleid en beheer;
- het toezicht op het functioneren van de Directie.

De Raad van Toezicht bestaat uit ten minste vijf en ten hoogste elf personen. De leden worden door de RvT zelf benoemd, op basis van profielen, voor een periode van (maximaal) vier jaren en zijn na hun aftreden voor maximaal één volgende periode van (maximaal) vier jaren herbenoembaar. De leden van Raad van Toezicht en Raad van Advies ontvangen geen bezoldiging.

Bezoldiging directie

De Raad van Toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het bezoldigingsbeleid wordt periodiek geactualiseerd. In 2013 heeft de laatste actualisatie plaatsgevonden. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning wordt aangesloten bij het karakter van de stichting. Deze is ook in overeenstemming met evt. wettelijke voorschriften of subsidievoorwaarden. Voor de specificatie van de beloning topfunctionarissen zie bladzijde 53.

2.3 Activiteiten van de Raad van Toezicht en Raad van Advies

Raad van Toezicht

De RvT bestond heel 2019 uit acht leden. In december 2019 is Guus Ydema afgetreden. Momenteel wordt gezocht naar een opvolger. De leden van de RvT kwamen in 2019 viermaal bij elkaar in een formele vergadering en 1 keer rondom de excursie van de RvA. De directie bereidt de vergaderingen voor en is zelf aanwezig. De RvT wordt elke bijeenkomst geïnformeerd over de voortgang van de werkzaamheden van de NMU. De voortgangsberichten maken hier onderdeel van uit, maar ook presentaties door NMU-medewerkers over een inhoudelijk onderwerp. Vier keer per jaar krijgt de RvT een financiële tussenrapportage. Diverse formele zaken zijn aan de RvT ter goedkeuring voorgelegd, waaronder de jaarrekening en het jaarverslag 2018, die 23 april 2019 zijn goedgekeurd. De begroting en het werkplan 2020 zijn in december 2019 goedgekeurd. Naast de toezichthoudende taken heeft de RvT een adviserende rol richting de directie. De RvT heeft geadviseerd over de volgende projecten en ontwikkelingen: de uitgevoerde zelfevaluatie van het vierjarenprogramma, participatie en de regionale energiestrategieën, Valuta voor Veen, het integriteitsbeleid en de gedragscode databeveiliging.

Een delegatie van de RvT voerde de functioneringsgesprekken met beide directieleden. De RvT heeft in 2019 wederom een zelfevaluatie uitgevoerd, met als belangrijkste uitkomst dat: de RvT vertrouwen heeft in het bestuur van de NMU en tevreden is over de goede en openhartige gedachteswisselingen tussen directie en RvT.

Afgesproken is dat de voorzitter samen met het bestuur frequenter strategische agendaonderwerpen zal agenderen vanuit de Raad van Toezicht. Daarnaast heeft de RvT dit jaar een reflectiebijeenkomst gehouden onder leiding van een externe consultant, waarin de RvT zich gebogen heeft over de invulling van haar rol in tijden waarin het onverhoopt minder voorspoedig zou lopen (bijvoorbeeld substantieel wegvallende financiën of een crisis in het directieteam). Heel nuttig, leerzaam en inspirerend. De Raad van Toezicht voelt zich ook in 2019 goed gevoed door de directie. De RvT is voornemens om voor 2020 een toezichtplan te maken.

Raad van Advies

De voorzitter van de RvT of leden van de RvT zijn aanwezig geweest bij alle 3 de vergaderingen van de Raad van Advies van de NMU. Hierin zitten voor een belangrijk deel vertegenwoordigers van het netwerk van lokale natuur- en milieuorganisaties. Verder komt een aantal leden vanuit maatschappelijke organisaties. Anderen zijn afkomstig vanuit het bedrijfsleven en actief op het werkveld van de NMU. De Raad van Advies vergaderde in 2019 driemaal en adviseerde de directie en RvT op de volgende thema's: Circulaire economie en de focus, rol en het financieringsmodel van het Servicepunt Circulair (op locatie bij het Hof van Cartesius), het betrekken van inwoners en ondernemers bij de groene ontwikkeling van Nationaal Park de Heuvelrug, en de regionale energiestrategieën en het betrekken van de achterban.

2.4 Vooruitblik 2020 en verder

Momenteel hebben we natuurlijk te maken met een uitzonderlijke situatie: de Coronacrisis, en werken we met zijn allen thuis en op afstand. We weten niet hoe de komende maanden zullen verlopen en wanneer we weer bijeenkomsten mogen organiseren. De NMU is, mede dankzij de overgang naar de cloud medio 2019, in staat geweest om snel en flexibel over te schakelen naar thuiswerken en is direct op zoek gegaan naar alternatieven voor het organiseren van bijeenkomsten en onze activiteiten, zoals via webinars. Dus een groot deel van onze werkzaamheden kon in gewijzigde vorm doorgaan. Diverse externe activiteiten zijn verschoven naar een latere datum. We kijken momenteel wat er nodig is om de komende maanden ook financieel goed te overbruggen en hoe we zo goed mogelijk kunnen blijven werken aan onze kerndoelen. Op de korte termijn heeft dat onze focus. Tevens vraagt deze situatie ook extra aandacht voor samenwerkingsprojecten met planningen tot eind van dit jaar. Over enkele maanden zal gaandeweg beter in te schatten zijn wat de mogelijke impact van de coronacrisis is voor de langere termijn. De NMU zal die inschatting zo goed mogelijk maken, zowel wat betreft de mogelijkheden om onze kerndoelen te kunnen realiseren, als wat betreft de eisen die dat stelt aan de organisatie.

Voor de lange termijn werken we onder meer aan focus op impact en onze relatie met de achterban. Sinds 2018 hebben we gewerkt aan het "impactdenken". Dat houdt in dat we gericht communiceren over de impact die we bereiken met onze activiteiten. Sindsdien stellen we onze werkplannen en verslagen zoveel mogelijk vanuit de impact op en sturen we in onze activiteiten op welke impact we willen bereiken. In diverse trajecten, zoals de regionale energiestrategieën, vertegenwoordigen we onze achterban. We hebben dit jaar extra aandacht besteed aan hoe we onze achterban beter kunnen betrekken en vertegenwoordigen. We gaan hier de komende jaren structureel mee aan de slag.

Dit is het laatste jaar van ons vierjarenprogramma. Zowel inhoudelijk als wat betreft tijdsbesteding lopen we goed op schema. We verwachten wel dat er iets uitloop zal plaatsvinden, vanwege de Coronasituatie. Begin 2021 start de nieuwe programmaperiode. Medio dit jaar zal de NMU een nieuw vierjarenprogramma voor de provincie opstellen. De provincie is nu bezig met de evaluatie.

2.5 Al 24 jaar steun van de Postcode Loterij

Tijdens het jaarlijkse Goed Geld Gala maakt de Nationale Postcode Loterij bekend welke bedragen zij doneren aan goede doelen. Dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij gaat er in 2020 ruim 376 miljoen euro naar 123 goede doelen die zich inzetten voor mens en natuur. De Natuur en Milieufederaties horen al sinds 1996 bij de goede doelen die op een bijdrage mogen rekenen.

De Natuur en Milieufederaties ontvangen dit jaar opnieuw een vaste bijdrage van 2,25 miljoen euro van de Postcode Loterij: een aanzienlijk bedrag waar wij ontzettend blij mee zijn.

Op de foto: Sonja Sars (Netwerksecretaris), Postcode Loterij ambassadeurs Winston Gerschtanowitz en Gaston Starreveld, Annie van de Pas (netwerkdirecteur) en Postcode Loterij-ambassadeur Martijn Krabbé – Foto: Roy Beusker Fotografie

10 miljoen bomen

In het najaar van 2019 vielen we ook nog eens extra in de prijzen, toen bekend werd gemaakt dat Plan Boom mede dankzij de Postcode Loterij van start kon gaan. Met een extra schenking van 2,25 miljoen euro gaan we de komende vier jaar in heel Nederland 10 miljoen bomen planten. “Plan Boom geeft iedereen de kans om direct iets bij te dragen voor het klimaat door mee te doen aan het planten van deze bomen. Daarom ben ik er zo trots op dat we dit plan, samen met een brede coalitie van partners, dankzij de bijdrage van de Postcode Loterij nu kunnen gaan realiseren”, licht een enthousiaste Netwerkdirecteur Annie van de Pas toe.

De Natuur en Milieufederaties zijn de Postcode Loterij en alle deelnemers enorm dankbaar voor hun bijdrage. Met hun steun kunnen we ons blijven inzetten voor mooie en duurzame provincies.

2.5 Begroting 2020

		Begroot 2020 €	Realisatie 2019 €	Begroot 2019 €
BATEN				
Baten van particulieren		1.500	1.334	1.000
Baten van bedrijven		-	-	-
Baten loterijorganisaties		-	-	-
Baten van subsidies van overheden		860.800	640.000	798.800
Provinciale basissubsidie		323.300	256.673	320.100
AVP- en Energiesubsidie PU		67.100	87.001	89.200
Projectsubsidies overheden		470.400	285.818	389.500
Projectsubsidies niet-overheden		-	10.508	-
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven		229.700	322.109	142.000
Baten van andere organisaties zonder winststreven		20.600	20.025	20.600
Som van de geworven baten		1.112.600	983.468	962.400
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten		-	535.680	-
Overige baten		1.400	475	2.400
Som der baten		1.114.000	1.519.623	964.800
LASTEN				
<u>Besteed aan doelstellingen</u>				
Energie en grondstoffen	34%	382.612	715.690	403.852
Circulaire economie	13%	151.730	130.620	54.210
Natuur en Landschap	23%	256.493	370.448	253.359
Duurzame Mobiliteit	4%	41.438	97.098	76.225
Duurzame Landbouw	16%	185.785	23.542	45.670
Duurzame Stad	3%	29.943	47.588	25.010
Totaal besteed aan doelstellingen		1.048.000	1.384.986	858.325
Werving baten	7%	80.000	89.019	112.575
Beheer en administratie		-	-	-
Som der lasten		1.128.000	1.474.005	970.900
Saldo voor financiële baten en lasten		-14.000	45.618	-6.100
Saldo financiële baten en lasten		-700	-733	-200
Saldo van baten en lasten		-14.700	44.885	-6.300
Resultaatbestemming				
toevoeging / onttrekking aan reserves		-14.700	44.885	-6.300

3. De financiële positie van de Stichting

3.1 Staat van Baten en Lasten

Het jaar 2019 wordt afgesloten met een positief resultaat van € 44.885. Begroot was een negatief resultaat van € 6.300, een positief verschil derhalve van € 51.185. Dit verschil wordt voor het grootste deel verklaard door de volgende posten:

Het begrote tekort van € 6.300 werd veroorzaakt door een gedeeltelijke benutting van de egaliseringsreserve ten behoeve van Circulaire economie. Hieraan is in 2019 € 19.201 besteed, een negatief resultaat dus van € 12.901. In 2019 heeft de NMU naast de werkzaamheden voor de programmasubsidie een groot aantal projecten gerealiseerd, deels voortkomend uit het Klimaatakkoord. Als gevolg hiervan ontstond een positief resultaat van € 64.086.

Het resultaat is toegevoegd aan de continuïteitsreserve.

Aan de doelstelling werd in totaal € 1.474.005 uitgegeven. Dat is 80,4% van het totaal van de baten. Van de baten is 23% afkomstig van de programmasubsidie van de Provincie Utrecht. Aan activiteiten van de samenwerkende Natuur en Milieufederaties is 21% besteed en aan projecten van de Provincie en andere overheden 55%. De overige 1% van de baten komt met name van de vaste bijdrage van de regionale natuurorganisaties.

3.2 Balans en beleid t.a.v. reserves

Toelichting op de balans en de reserves

De NMU streeft naar een continuïteitsreserve van minimaal een half jaar vaste lasten (€ 452.000, het gemiddelde over de laatste drie jaar). Dit vermogen dient als buffer voor het opvangen van tegenvallers, fluctuaties in projectinkomsten en als achtergronddekking bij het nemen van risicovolle beslissingen.

De continuïteitsreserve na resultaatbestemming bedraagt in 2019 € 504.977.

In het Financieel beleid van de NMU wordt gesteld dat een reserve hoger dan de gestelde norm zal worden benut door eerder in het jaar externe medewerkers in te zetten om de doelstellingen van de NMU te behalen.

Met ingang van 2017 verstrekt de Provincie Utrecht een meerjarige programmasubsidie. De egaliseringsreserve vindt zijn oorsprong in de basissubsidie van de jaren voor 2017. De Provincie heeft toestemming gegeven om deze egaliseringsreserve (stand per eind 2018 € 24.515) in te zetten voor het behalen van de doelstellingen, met name op het gebied van Circulaire economie. De reserve is in 2019 voor een bedrag van € 19.201 besteed. Het restant zal worden benut in 2020.

De reservevorming in het Eigen Vermogen voldoet aan de VFI-richtlijn, namelijk: de continuïteitsreserve is bedoeld om risico's op korte termijn op te vangen. er wordt geen andere reserve gevormd, zonder dat deze bestemd is.

De liquiditeiten van de stichting zijn ondergebracht op meerdere spaarrekeningen, waar geen vermogensrisico's aan verbonden zijn.

4. Verantwoordingsverklaring 2019 Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht

De leden van de directie en de Raad van Toezicht van de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) onderschrijven de volgende principes:

1. Binnen de NMU wordt de functie 'toezicht houden' (vaststellen of goedkeuren van plannen, en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk gescheiden van het 'besturen' en van de dagelijkse leiding over de organisatie.
2. De NMU dient continu te werken aan een optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstelling.
3. De NMU streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing en de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

In deze verantwoordingsverklaring wordt beschreven op welke manier de NMU in 2016 invulling gaf aan deze principes.

Ad 1. Functiescheiding tussen toezicht en uitvoering

Bij de NMU is de uitvoering van het beleid gescheiden van het toezichthouden. Deze scheiding is geregeld in de statuten van 28 februari 2006 waarin is vastgelegd dat de NMU twee bestuurlijke organen kent waarbij de Directie verantwoordelijk is voor de uitvoering van het beleid en de Raad van Toezicht (RvT) voor het toezicht.

De RvT bestaat uit 5 tot 11 personen uit verschillende deelgebieden van natuur en milieu met uiteenlopende vaardigheden en competenties. Ten minste één keer per jaar wordt het eigen functioneren besproken. De RvT komt minimaal 5 keer per jaar bijeen over alle relevante financiële- en beleidszaken. Zij besluit over alle meerjarenbeleidsplannen en (jaar)werkplannen. Conform de statuten van de NMU is het lidmaatschap van de RvT onverenigbaar met de functie van lid van de directie of werknemer van de stichting. De RvT voorziet zelf in zijn vacatures. Conform de statuten van de NMU worden de leden van de directie benoemd door de RvT. De taken en bevoegdheden van de directie, en de onderlinge taakverdeling binnen de directie zijn vastgelegd in het directiestatuut van 16 juni 2010. De directie legt verantwoording af aan de RvT.

Ad 2. Optimale besteding van de financiële middelen

De NMU is in staat om vooraf aan te geven met welke inzet van mensen en middelen welk resultaat kan worden bereikt en om daarover na uitvoering van activiteiten gestructureerd verantwoording af te leggen. Alle beleidsmatige en projectmatige activiteiten zijn gericht op het realiseren van de doelstellingen van de NMU. De directie houdt toezicht op de ureninzet via de urenregistratie en stuurt medewerkers aan op de gestelde doelen. Bestedingen, zowel financieel als in tijd, behoeven altijd flattering door de directie.

De Raad van Toezicht wordt ten minste 2x per jaar tussentijds op de hoogte gesteld van de financiële voortgang (viermaands overzichten). De begroting en jaarrekening worden jaarlijks goedgekeurd door de RvT. In 2019 werd het jaarverslag 2018 (inclusief jaarrekening met bijbehorende accountantsverklaring) in de vergadering van 11 - 06-2019 goedgekeurd. Op 11-12-2018 werd het werkplan en de begroting van 2019 goedgekeurd. Daarnaast worden de leden van de RvT voorafgaand aan de vergaderingen (3 x in 2019) d.m.v. voortgangsberichten op de hoogte gebracht van de stand van zaken m.b.t. de uitvoering van het beleid, van knelpunten en bijstellingen. Deze voortgangsberichten worden op de RvT-vergaderingen besproken.

Ad 3. Streven naar optimale relaties met belanghebbenden

De NMU investeert goed in haar netwerk en streeft daarin naar optimale relaties met belanghebbenden.

Reguliere overleggen met de diverse gremia dragen hieraan bij. Minimaal twee keer per jaar vindt een bestuurlijk overleg plaats met de subsidie-verantwoordelijk gedeputeerde van de provincie. Reguliere bestuurlijke gesprekken vinden onder andere plaats in het Oostbroek-verband, de Natuur en Milieufederaties en de Groene 11 van landelijke milieuorganisaties. Naast deze reguliere verbanden vinden diverse overleggen plaats met directieleden en bestuurders van onder meer LTO, EBU, kennisinstellingen zoals USI, EBU, RWS, gemeenten en ondernemers.

Vele lokale natuur- en milieugroepen en groene bewoners in de provincie Utrecht erkennen de NMU als vaandeldrager. Een aantal leden van deze groepen is vertegenwoordigd in de Raad van Advies, alsmede andere stakeholders van bedrijven of kennisinstellingen. Ook buiten deze formele structuur spant de NMU zich in om goede banden te onderhouden met de lokale achterban, bijvoorbeeld via het Adviespunt Ruimte waar mensen terecht kunnen, door bijeenkomsten voor hen te organiseren of hen meer intensief te ondersteunen bij activiteiten naar aanleiding van ruimtelijke ontwikkelingen.

Voor de samenwerkende natuur- en milieuorganisaties in de provincie Utrecht vervult de NMU een coördinerende rol. Hiervoor ontvangt de NMU van de terreinbeherende organisaties een jaarlijkse bijdrage. De werkzaamheden worden besproken op het directeurenoverleg en in bilateraal overleg met de afzonderlijke organisaties.

De NMU heeft vanaf juni 2005 een klachtenprocedure, maar daarvan is tot op heden nog geen gebruik gemaakt.

Communicatie vindt op een regelmatige basis en structurele manier plaats. Hierbij worden alle beschikbare communicatiemiddelen, cross-mediaal ingezet. (website, facebook, twitter, nieuwsbrieven). In 2019 heeft de NMU onderzocht hoe zij haar achterban beter kan betrekken en vertegenwoordigen. We maken onderscheid in het professionele netwerk, in collectieve bewonersgroepen en –initiatieven en individuele groene Utrechtse die het werk van de NMU een warm hart toe dragen. Deze groepen worden zoveel mogelijk op een juiste manier bediend. Geïnteresseerden kunnen zich zelf voor de diverse media aanmelden, zoals voor de maandelijkse nieuwsbrief of voor facebook. Vervolgens wordt structureel gekeken hoe individuen en groepen die zich aan de NMU verbinden, dikwijls via een specifiek thema, ook breder en actiever betrokken kunnen worden.

Utrecht, april 2020

BIJLAGE 1

Samenstelling Raad van Toezicht

Aan- en aftredingsdata leden Raad van Toezicht:

Naam	Benoemd	Herkiesbaar	Verplicht aftredend	
Arthur van Mansvelt	23 sep 2013	2017	2021	Herkozen 18-04-2017
Guus Ydema	26 sep 2017	2021	2025	Afgetreden: 10-12-2019
Jeannette Levels-Vermeer	25 sep 2018	2022	2026	
Benno Oosterom	5 feb 2013	2017	2021	Herkozen 18-04-2017
Marianne Kallen-Morren	15 apr 2014	2018	2022	Herkozen: 23-04-2019
Jacomijn Pluimers	9 feb 2015	2019	2023	Herkozen: 23-04-2019
Olav-Jan van Gerwen	9 feb 2015	2019	2023	Voorzitter Herkozen: 23-04-2019
Conny Groot	20 sep 2016	2020	2024	

BIJLAGE 2

Nevenfuncties Bestuur van Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht in 2018

Aan de leden van de directie, Raad van Toezicht en Raad van Advies zijn geen leningen, voorschotten en garanties verstrekt. De leden van directie en Raad van Toezicht hebben allen een verklaring ondertekend dat zij geen andere onverenigbare nevenfuncties vervullen of een onderlinge (familie)relatie hebben. Door hen opgegeven relevante (neven-) functies:

Bestuur

Joris Hogenboom

Josja Veraart

RvT

Arthur van Mansvelt

Benno Oosterom:

Marianne Kallen-Morren

Jacomijn Pluimers

Olav-Jan van Gerwen

Conny Groot

Guus Ydema

Jeannette Levels-Vermeer

Nevenfuncties

Algemeen bestuurslid van het bestuur van de Natuur en Milieufederaties
Bestuurslid Stichting Gebiedsontwikkeling Utrecht-West
Lid DB Gebiedscommissie Utrecht West, waarnemend voorzitter
Lid stuurgroep Aanpak Veenweiden
Lid stuurgroep Groot Wilnis Vinkeveen
Voorzitter stuurgroep Energieneutrale melkveehouderij
Lid Gebiedsraad van de coöperatie O-gen (Utrecht oost)
Bestuurslid gebiedscommissie Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug
Directeur-bestuurder Brabantse Milieufederatie (tot augustus 2019)
Lid bestuur CO2-bank Utrecht
Lid curriculumcommissie opleiding Future Planet Studies UVA
Commissie van Toezicht en duurzaamheidscommissie Jenaplanschool de Carrousel, Gouda (tot zomer 2020)

Nevenfuncties

Senior Sustainability analyst bij Triodos Bank tot 1 juli
Senior Engagement specialist bij Achmea Investment Management, sinds 1 juli 2019
Founder DODUVA ontwikkeling en advies
Voorzitter stuurgroep Lenteakkoord
Voorzitter college van kerkrentmeesters van de PNK-wijkgemeente Jacobikerk te Utrecht
Tijdelijk aanjager team SNEL i.o.v. de provincie Utrecht en EBU
Voorzitter a.i. stedelijk college van kerkrentmeesters van de Protestantse Gemeente Utrecht
Voorzitter Raad van Toezicht Dedicon
Voorzitter Raad van Toezicht MooiSticht
Vice-voorzitter Raad van Toezicht MantelzorgNL
Voorzitter Raad van Commissarissen Flint
Senior advisor Food and Agriculture - Wereld Natuur Fonds,
Lid Milieugroep Bunnik
Waarnemend hoofd sector Natuur en Landelijk Gebied, PBL (NLG), Lid Algemeen Bestuur IVN afdeling Amersfoort e.o.
Senior projectleider marketing Natuur & Milieu
Communicatie manager bij de Rijke Noordzee
Directeur van AGEM Holding BV
Eigenaar van de eenmanszaak Step2Eco
bestuurslid van Coöperatie Energie Samen U.A. end 2019
Partner / senior adviseur LBP|SIGHT
Lid commissie Milieu en Ruimte, gemeente Soest

DEEL II Jaarrekening 2019

(na resultaatbestemming)

	31-12-2019		31-12-2018	
Passiva	€		€	
<u>Reserves en Fondsen</u>				
Stichtingskapitaal	2.269		2.269	
Egalisatiereserve	5.313		24.515	
Continuïteitsreserve	504.977		440.891	
		512.559		467.675
<u>Kortlopende schulden:</u>				
Crediteuren	47.793		25.877	
Belastingen en premies soc. verzekeringen	38.310		51.071	
Overige schulden en overlopende passiva	467.410		242.240	
		553.513		319.188
		1.066.072		786.863

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2019

	Realisatie 2019		Begroot 2019		Realisatie 2018
	€		€		€
BATEN					
Baten van particulieren	1.334		1.000		1.249
Baten van bedrijven	-		-		-
Baten loterijorganisaties	-		-		-
Baten van subsidies van overheden	640.000		798.800		559.478
Provinciale basissubsidie	256.673		320.100		344.936
AVP- en Energiesubsidie PU	87.001		89.200		87.239
Projectsubsidies overheden	285.818		389.500		111.944
Projectsubsidies niet-overheden	10.508		-		15.359
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	322.109		142.000		225.308
Baten van andere organisaties zonder winststreven	20.025		20.600		20.409
Som van de geworven baten	983.468		962.400		806.444
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	535.680		-		360.865
Overige baten	475		2.400		1.295
Som van de baten	1.519.623		964.800		1.168.604
LASTEN					
<u>Besteed aan doelstellingen</u>					
doelstelling Energie en Grondstoffen					
directe projectkosten		267.723		941	163.525
kosten eigen organisatie	46,6%	447.967	47,1%	402.912	342.489
doelstelling Circulaire economie					
directe projectkosten		756		126	-
kosten eigen organisatie	13,5%	129.864	6,3%	54.084	103.246
doelstelling Natuur en Landschap					
directe projectkosten		153.359		590	68.392
kosten eigen organisatie	22,5%	217.089	29,5%	252.768	276.631
doelstelling Integrale Duurzame Mobiliteit					
directe projectkosten		-		178	-
kosten eigen organisatie	10,1%	97.098	8,9%	76.047	47.609
doelstelling Duurzame Landbouw					
directe projectkosten		-		106	-
kosten eigen organisatie	2,4%	23.542	5,3%	45.563	39.988
Doelstelling Duurzame Stad					
directe projectkosten		-		58	-
kosten eigen organisatie	4,9%	47.588	2,9%	24.951	26.812
Totaal besteed aan doelstellingen		1.384.987		858.325	1.068.693
Wervingskosten					
kosten eigen fondsenwerving	0%	-		-	-
kosten verkrijging projectsubsidies	100%	89.018	100%	112.575	104.166
Wervingskosten	6,0%	89.018		112.575	104.166
Beheer en administratie *)		-		-	-
Som van de lasten		1.474.005		970.900	1.172.858
Saldo voor financiële baten en lasten		45.618		-6.100	-4.254
Saldo financiële baten en lasten		-733		-200	-472
Saldo van baten en lasten		44.885		-6.300	4.726

	Realisatie 2019	Begroot 2019	Realisatie 2018
	€	€	€
Resultaatbestemming:			
Egalisatiereserve	-19.201	-6.300	
Continuïteitsreserve	64.086	-0	-4.726

*) De natuur- en milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer en Administratie van de Vereniging. Fondsenwervende Instellingen (VFI). De kosten voor beheer en administratie worden inzichtelijk gemaakt in de bijlage "Toelichting lastenverdeling", maar worden in de "staat van baten en lasten" volledig toegerekend aan de doelstellingen.

KASSTROOMOVERZICHT

	2019	2018
Kasstroom uit operationele activiteiten:		
Resultaat	44.885	67.509
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	2.569	-
Mutatie vorderingen	27.555	108.848
Mutatie kortlopende schulden	<u>234.324</u>	<u>-148.978</u>
	309.333	27.379
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-29.159	-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-	-
Netto kasstroom:	<u>280.174</u>	<u>27.379</u>
Mutatie geldmiddelen	<u>280.174</u>	<u>27.379</u>

Dit kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Utrecht, onder nummer 41177152

De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn Fondsenwervende instellingen (RJ 650).

Grondslagen van waardering

Activa en passiva

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het overschot/tekort vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van een eventuele voorziening voor oninbaarheid.

Materiële en immateriële vaste activa

De materiële en immateriële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs of vervaardigingskosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs of vervaardigingskosten, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Afschrijvingspercentages:

Apparatuur	25%
Software	20% - 33%

Waardering onderhanden werken

Per jaareinde onderhanden werken worden gewaardeerd tegen de werkelijke daaraan bestede kosten zoals werk door derden en de daadwerkelijk door eigen personeel bestede uren tegen het geldende uurtarief. Bij de waardering wordt rekening gehouden met mogelijke correcties op grond van overschrijdingen op vaste prijsafspraken. De met betrekking tot de opdrachten gefactureerde deelbedragen worden met de aldus tot stand gekomen posities verrekend.

Grondslagen van resultaatbepaling

Baten van particulieren

Onder de categorieën donaties/giften van particulieren worden gelden verantwoord die door de gever vrijwillig zijn afgestaan en geen (evenredige) tegenprestatie vormen voor geleverde goederen en of diensten. Deze gelden worden doorgaans verantwoord op basis van ontvangst (kasstelsel).

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De vaste bijdrage die de NMU ontvangt van de NMF heeft betrekking op het jaar van ontvangst en wordt aan dat jaar toegerekend.

Baten van bedrijven

Onder de categorieën donaties/giften van bedrijven worden gelden verantwoord die door de gever vrijwillig zijn afgestaan en geen (evenredige) tegenprestatie vormen voor geleverde goederen en of diensten. Deze gelden worden doorgaans verantwoord op basis van ontvangst (kasstelsel).

Baten van loterij-organisaties

De bijdragen uit nationale loterijen, puzzelacties van bladen e.d. en/of andere fondsenwervende instellingen worden verantwoord onder deze categorie. Bij de NMU is geen sprake van deze baten.

Subsidies overheden

Onder deze categorie worden subsidies van overheden verantwoord, waaronder de provinciale basissubsidie en projectsubsidies van de Provincie en andere overheden. Onder projectsubsidies zijn te verstaan bijdragen, die door de verstrekker afhankelijk zijn gesteld van de kosten eigen organisatie en materiaalkosten voor een bepaald project.

Baten van verbonden organisaties zonder winststreven

Onder baten van verbonden organisaties zonder winststreven worden opgenomen de baten van nationale en internationale moeder- en zusterorganisaties van de fondsenwervende organisatie.

Bij de NMU worden onder deze categorie verantwoord de gelden van de Nationale PostcodeLoterij die de NMU ontvangt via St. De Natuur en Milieufederaties (NMF). Eventuele hiermee samenhangende verwervingskosten komen voor rekening van NMF.

Baten van andere organisaties zonder winststreven

Onder de categorieën baten andere organisaties zonder winststreven worden gelden verantwoord die door de gever vrijwillig zijn afgestaan en geen (evenredige) tegenprestatie vormen voor geleverde goederen en of diensten. Deze gelden worden als het donaties betreft, verantwoord op basis van ontvangst (kasstelsel). Jaarlijkse bijdragen van aangesloten organisaties worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Overige baten

Deze betreffen baten zoals campagneopbrengsten en vergoedingen voor niet-projectgebonden diensten.

Bestedingen

Onder de bestedingen worden, per doelstelling, de volgende kosten verantwoord:

- directe projectkosten
- aandeel in de kosten eigen organisatie

Kosten eigen organisatie

Onder de kosten eigen organisatie worden de kosten verantwoord van de eigen organisatie (kosten van bestuur, beheer en uitvoering). Deze kosten worden op basis van het aantal directe uren (project- en beleidswerk) verdeeld naar de doelstellingen. In de toelichting op de bestedingen is ook een verdeling van de kosten eigen organisatie opgenomen waarbij rekening is gehouden met de uren die besteed zijn aan werving baten en aan beheer en administratie.

Beheer en administratie

Voor de post Beheer en Administratie (B&A) hanteren de milieufederaties een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer en Administratie van de Vereniging Fondsenwervende Instellingen (VFI). De kosten voor beheer en administratie worden inzichtelijk gemaakt in de Toelichting op de bestedingen, maar worden in de staat van baten en lasten volledig toegerekend aan de doelstellingen.

Tot de directe kosten B&A worden in die toelichting de ingekomen facturen voor administratie (admin.kantoor, accountant, CBF, etc.), verzekeringen en bestuurskosten gerekend. Op basis van de uren van directie en secretariaat die in het boekjaar besteed zijn aan personeels- en organisatiebeleid, RvT, RvA en algemene administratie worden ook naar rato de overige kosten eigen organisatie toegerekend aan deze post.

Wervingskosten

Alle directe kosten van activiteiten, die direct of indirect ten doel hebben mensen, bedrijven of instellingen te bewegen geld te geven voor één of meer van de doelstellingen, worden aangemerkt als werving baten. Op basis van het aantal fte's dat aan projectacquisitie is besteed, worden de kosten eigen organisatie naar rato toegerekend aan deze posten.

Overige grondslagen

Belastingen

BTW

In 2019 is net als in voorgaande jaren een aantal projecten gefinancierd door middel van opdrachten, waarover BTW afdracht verschuldigd was. Over de overige activiteiten van de stichting is geen BTW verschuldigd.

Begin 2014 is er een gesprek geweest met de belastingdienst Regio Utrecht over de interpretatie van de BTW plicht bij projecten en over de vooraftek. Op basis hiervan kan de stichting jaarlijks de vooraftek van de algemene kosten in rekening brengen volgens een bepaald percentage. Dit percentage betreft het deel van de opbrengsten waarover BTW wordt afgedragen. Jaarlijks wordt het percentage geschat op basis van voorgaande jaren, en bij de jaarrekening wordt het werkelijke percentage berekend. Op grond hiervan wordt een suppletieverzoek ingediend.

Vennootschapsbelasting

De stichting is in principe vennootschapsbelasting verschuldigd indien het resultaat in het verslagjaar tenminste € 15.000 bedraagt en het resultaat van de vijf afgelopen jaren tenminste € 75.000 bedraagt. In 2019 is het resultaat hoger dan € 15.000 met als gevolg dat er over het boekjaar mogelijk vennootschapsbelasting verschuldigd is.

De NMU heeft laten onderzoeken of (een deel van) haar activiteiten moeten worden onderworpen aan vpb-plicht en wat daarvan de mogelijke consequenties op administratief en financieel vlak zijn.

De conclusie van dit onderzoek luidt dat er argumenten zijn dat de NMU niet deelneemt aan het economisch verkeer maar een louter maatschappelijke functie vervult. Zolang de resultaten van de NMU nihil of bescheiden positief zijn, is er geen sprake van een winststreven.

ANBI status

De NMU is door de Belastingdienst aangewezen als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). De ANBI status heeft belastingvoordelen voor zowel de instelling als voor de gever.

TOELICHTING OP DE BALANS

Activa

Materiële en immateriële vaste activa

	MVA Hardware €	IVA Software €
Aanschafwaarde	-	-
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari	-	-
Boekwaarde per 1 januari	-	-
Investeringen	20.799	8.360
Afschrijvingen	-1.905	-664
Mutaties in het boekjaar	18.894	7.696
Aanschafwaarde	20.799	8.360
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	-1.905	-664
Boekwaarde per 31 december	18.894	7.696

Vorderingen

	31-12-2019 €	31-12-2018 €
<u>Debiteuren:</u>		
Debiteuren diversen	27.497	24.959
	27.497	24.959

Projectsubsidies die betrekking hebben op in 2019 uitgevoerde werkzaamheden, maar nog niet zijn ontvangen, zijn opgenomen onder Nog te vorderen projectsubsidies (zie hieronder).

Provinciale basissubsidie 2017-2020

Ontvangen jaartranche van Provincie		297.303
Ontvangen indexering van Provincie		10.869
Op balans van vorig boekjaar		15.005
Besteed in boekjaar		-344.936
Te vorderen basissubsidie 2017-2020		21.759

De verloopstaat van de basissubsidie van 2019 is te vinden onder de passiva.

Provinciale subsidie Energie 2017-2019

Ontvangen van Provincie	96.050	
Op balans van vorig boekjaar	-55.999	1.240
Besteed in boekjaar	-57.001	-57.239
Te vorderen basissubsidie 2017-2020	16.950	55.999

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
<u>Overige vorderingen en overlopende activa:</u>		
Nog te vorderen projectsubs. De Natuur en Milieufederaties	72.315	97.396
Nog te vorderen projectsubs. Provincie Utrecht	47.487	26.706
Nog te vorderen projectsubs. Oostbroekorganisaties	47.190	39.866
Nog te vorderen projectsubs. Overige subsidiegevers	63.567	37.413
Vooruitbetaalde kosten	5.028	3.756
Rentes 2019	76	181
Diversen	5.289	4.919
	240.952	210.237

Liquide middelen

Bank- en girosaldi	754.083	473.909
	754.083	473.909

Onderdeel van de liquide middelen is een bankgarantie van € 11.000 gesteld t.b.v. de verhuurders van de kantoorruimte.

TOELICHTING OP DE BALANS

Passiva	31-12-2019 €	31-12-2018 €
Reserves en Fondsen		
<u>Reserves</u>		
Stichtingskapitaal: Stand per 31 december	2.269	2.269
	<u>-</u>	<u>-</u>
	2.269	2.269
Egalisatiereserve		
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 jan	24.515	24.515
Mutatie uit de resultaatverdeling	-19.201	-
Stand per 31 december	<u>5.314</u>	<u>24.515</u>
 Continuïteitsreserve:		
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	440.891	445.617
Mutatie uit de resultaatverdeling	64.086	-4.726
Stand per 31 december	<u>504.977</u>	<u>440.891</u>

De hoogte van de continuïteitsreserve is getoetst aan de norm van Goede Doelen Nederland, te weten 1,5 maal de kosten van de werkorganisatie (bij de NMU € 1.491.769). De continuïteitsreserve zit ruim onder deze norm.

De NMU streeft naar een continuïteitsreserve van minimaal een half jaar vaste lasten. (€ 452.000).

Dit vermogen dient als buffer voor het opvangen van tegenvallers, fluctuatie in projectinkomsten en als achtergronddekking bij het nemen van risicovolle beslissingen.

Door de meest recente toevoeging is de gewenste hoogte van de reserve bereikt. De ontwikkelingen in 2020 rechtvaardigen de hoogte van deze reserve.

Kortlopende schulden

<u>Crediteuren</u>	<u>47.793</u>	<u>25.878</u>
<u>Belastingen en premies sociale verzekeringen:</u>		
BTW afdracht	-570	14.990
Afdracht loonheffing	38.880	36.081
	<u>38.310</u>	<u>51.071</u>

In 2019 werden enkele projecten gefinancierd via opdrachtverlening.

Over deze bedragen was BTW verschuldigd.

Overige schulden en overlopende passiva:

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
<u>Provinciale basissubsidie 2017-2020</u>		
Ontvangen jaartranche van Provincie	297.303	
Ontvangen indexering van Provincie	13.955	
Op balans van vorig boekjaar	-21.759	
Besteed in boekjaar	-256.673	
Vooruitontvangen basissubsidie 2017-2020	32.826	

De verloopstaat van de basissubsidie van 2018 is te vinden onder de activa.

Provinciale subsidie Natuur en Landschap 2017-2019

Op balans van vorig boekjaar	30.000	60.000
Besteed in boekjaar	-30.000	-30.000
Vooruitontvangen subsidie Natuur en Landschap	-	30.000

Overige kortlopende schulden

Vakantiegeldverplichting	32.878	29.067
Verlofurenverplichting	24.494	15.321
Vooruitontvangen diversen	100	1.405
Servicekosten nacalculatie	9.207	1.752
Verwachte accountantskosten	6.550	6.004
Vooruitontvangen subsidies	328.335	139.891
Pensioenpremie december 2019	7.102	
Voorziening verlieslatende projecten	4.094	0
Diversen	21.824	18.800
	434.584	212.240

In 2019 werden diverse voorschotten ontvangen van oa.de Provincie ten behoeve van projecten die doorlopen in 2020. Deze zijn als Vooruitontvangen subsidies in de balans opgenomen.

TOELICHTING OP DE BALANS

Niet in de balans opgenomen rechten

De Natuur en Milieufederatie Utrecht heeft geïnvesteerd in de totstandkoming van de CO2-bank. Hiertoe zijn eigen uren ingezet, met de afspraak dat deze uren zullen worden vergoed zodra het resultaat van de CO2-bank dit toelaat.

Per 31 december 2019 bedraagt het bedrag aan geïnvesteerde uren:

€72.859

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

	Termijn	Verzekerde Som	Jaarbedrag 2019	Verplichting vanaf 31-12-2019
<u>Verzekeringsverplichtingen:</u>		€	€	
Bestuurdersaansprakelijkheid	jan 2019 - dec 2019	1.000.000	367	-
Brandverzekering	aug. 2019 - aug. 2020	45.378	242	158
Bedrijfsaansprakelijkheid	jan 2019 - dec 2019	2.500.000	676	-
Elektronicaverzekering	sep. 2019 - sep. 2020	70.000	320	227
Rechtsbijstandverzekering	juni 2019 - juni 2020	35.000	1.914	844
Ziekteverzuim No-claimverzekering	jan 2019 - dec 2019	689.784	11.051	-
<u>Dienstverleningsovereenkomsten</u>				
Huur kopieermachines	sep 2018 - dec 2021	n.v.t.	1.458	8.736
Huur bedrijfsruimte+serv.kosten	jul 2017 - dec 2021	n.v.t.	58.538	117.077
Diverse kleinere (< € 5.000) verplichtingen met een gem. doorlooptijd van 1 jaar en een gezamenlijke waarde van			20.458	6.554
			Verplichting vanaf 31-12-2019	133.596

Toelichting op de onderscheiden posten van de Staat van Baten en Lasten

FONDSENWERVING

	Realisatie 2019 €	Begroot 2019 €	Realisatie 2018 €
<u>Baten van particulieren</u>			
Donaties en giften particulieren	1.334	1.000	1.249
	<u>1.334</u>	<u>1.000</u>	<u>1.249</u>
<u>Baten van subsidies van overheden</u>			
Reguliere Provinciale subsidie 2017-2020:			
Jaartranche conform beschikking	297.303	297.300	297.303
Indexering 2019	13.955	6.951	10.869
Bedrag meegenomen uit vorig boekjaar		-	15.005
Bedrag al gebruikt in vorig boekjaar	-21.759	15.849	21.759
Bedrag te besteden in volgend boekjaar	<u>-32.826</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
	256.673	320.100	344.936
Provinciale subsidie Natuur en Landschap 2017-2019:			
Jaartranche conform beschikking	30.000	30.000	30.000
Bedrag meegenomen uit vorig boekjaar	-	-	-
Bedrag ten laste van volgend boekjaar	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
	30.000	30.000	30.000
Provinciale subsidie Energie 2017-2019			
Jaartranche conform beschikking	56.500	56.500	56.500
Bedrag meegenomen uit vorig boekjaar	501	2.700	1.240
Bedrag te besteden in volgend boekjaar	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-501</u>
	57.001	59.200	57.239
Projectsubsidies: **)			
		389.500	
Projectsubsidies Provincie Utrecht	237.654		110.444
Projectsubsidies andere overheden	48.164		1.500
Projectbijdragen van niet-overheden	10.508		15.359
	<u>640.000</u>	<u>798.800</u>	<u>559.478</u>

De Projectsubsidies worden in de begroting niet uitgesplitst naar de verschillende financiers.

De reguliere Provinciale subsidie is structureel, de Natuur&Landschap- en Energiesubsidie van de Provincie Utrecht zijn driejarig (2017-2019). De projectsubsidies zijn incidenteel.

Baten van verbonden organisaties zonder winststreven

Nationale Postcode Loterij (via NMF) reguliere bijdrage	118.000	118.000	118.000
Nationale Postcode Loterij (via NMF) extra projectbijdragen *)	204.109	24.000	107.308
	<u>322.109</u>	<u>142.000</u>	<u>225.308</u>

De in april 2019 ontvangen reguliere bijdrage van de NPL via de NMF heeft betrekking op het boekjaar 2019.

	Realisatie 2019	Begroot 2019	Realisatie 2018
	€	€	€
<u>Baten van andere organisaties zonder winststreven</u>			
Donaties org.zonder winststreven	25	600	409
Bijdragen aangesloten organisaties	20.000	20.000	20.000
	<u>20.025</u>	<u>20.600</u>	<u>20.409</u>

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en diensten **)

Projectbijdragen Provincie Utrecht	109.793		78.226
Projectbijdragen andere overheden	337.151		222.103
Projectbijdragen van niet-overheden	88.736		60.536
	<u>535.680</u>	<u>-</u>	<u>360.865</u>

Voorafgaand aan het boekjaar is niet in te schatten welk deel van de projecten het karakter zal hebben van Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en diensten. Daarom wordt deze post niet apart begroot.

Overige baten en lasten

Opbrengsten campagnes	-	2.000	545
Diensten aan derden	475	400	750
	<u>475</u>	<u>2.400</u>	<u>1.295</u>

Som van de baten	<u>1.519.623</u>	<u>964.800</u>	<u>1.168.604</u>
-------------------------	-------------------------	-----------------------	-------------------------

*) Voor de specificatie van de subsidies van St De Natuur en Milieufederaties zie bijlage 1

**) Voor de specificatie van deze projectsubsidies zie bijlage 2

Percentage van de baten besteed aan doelstellingen	80,4%	75,5%	77,9%
Percentage van de lasten besteed aan de doelstellingen	82,9%	75,1%	77,7%
Percentage van de baten besteed aan werving	5,9%	11,7%	8,9%

Toelichting op de onderscheiden posten van de Staat van Baten en Lasten

BESTEDINGEN

	Doelstellingen							Verkrijging subsidies	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
	Energie en Grondstoffen	Circulaire economie	Natuur en Landschap	Duurzame Mobiliteit	Duurzaam Landbouw	Duurzame Stad	Beheer & administr.				
Verdelingsgrondslag (in percentage)	36,9%	10,7%	17,9%	8,0%	1,9%	3,9%	11,8%	8,8%	100%		
Kosten eigen organisatie	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Salarissen	260.877	75.627	126.423	56.546	13.710	27.714	83.601	62.379	706.878	632.300	626.939
Sociale lasten	43.961	12.744	21.304	9.529	2.310	4.670	14.088	10.512	119.118	108.900	106.769
Pensioenlasten	27.142	7.868	13.153	5.883	1.426	2.883	8.698	6.490	73.544	71.000	74.842
Overige personeelskosten	5.725	1.660	2.774	1.241	300	608	1.835	1.369	15.512	30.900	17.046
Reis- en verblijfkosten	5.151	1.493	2.496	1.116	271	547	1.651	1.232	13.957	8.600	11.662
Huisvestingskosten	14.894	4.318	7.218	3.228	783	1.582	4.773	3.561	40.357	39.700	40.901
Kantoorkosten	14.534	4.214	7.044	3.150	764	1.544	4.658	3.475	39.383	43.900	32.450
Bestuurskosten	-	-	-	-	-	-	7.419	-	7.419	2.800	2.549
Admin.kst. en alg. kosten	-	-	-	-	-	-	36.000	-	36.000	30.800	27.810
Kosten fondsenwerving	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	372.284	107.924	180.412	80.693	19.564	39.548	162.723	89.019	1.052.167	968.900	940.968
Verdeling B&A	46,5% 75.683	13,5% 21.940	22,5% 36.677	10,1% 16.405	2,4% 3.978	4,9% 8.040	-162.723				
Inhuur experts tbv projecten	-								-		0
Directe projectkosten	267.723	756	153.359	-	-	-			421.838	2.000	231.917
Totale kosten	715.690	130.620	370.448	97.098	23.542	47.588	-	89.019	1.474.005	970.900	1.172.885
Gemiddeld aantal personeelsleden (in fte's)									11,11	10,21	9,70

Financiële baten en lasten

	Realisatie 2019	Begroot 2019	Realisatie 2018
	€	€	€
<u>Financiële baten en lasten</u>			
Rentebaten	76	200	181
Bankkosten	809	400	653
	-733	-200	-472

DIRECTIEBELONING 2019

Naam	Joris Hogenboom		Josja Veraart	
Functie	directeur		adjunct directeur	
Dienstverband				
Aard	onbepaald	onbepaald	onbepaald	onbepaald
Uren	38	35	32	34
Parttime percentage	100%	93%	0,84	0,89
Periode	1-1/ 30-6	1-7/ 31-12	1-1/ 30-6	1-7/ 31-12
Jaarinkomen				
	1e hj	2e hj	1e hj	2e hj
bruto jaarsalaris	40.803	38.223	27.787	29.749
vakantiegeld	3.018	3.018	2.210	2.210
eindejaarsuitkering, 13e/ 14e maand	1.696	1.589	1.158	1.240
variabel jaarinkomen	-	-		
Totaal jaarinkomen	45.517	42.830	31.155	33.199
Omgerekend naar 1 fte	91.035	92.125	67.011	71.409
Norm per 1-1-19 obv BSD score	93.157		74.045	
Norm per 1-7-19 obv BSD score		97.871		77.792
SV lasten (wg deel)	5.706	5.345	5.337	5.714
Pensioenlasten (wg deel)	7.334	6.871	3.520	3.769
Totaal bezoldiging 2019	58.557	55.046	40.012	42.682
Totaal bezoldiging 2018		106.693		80.466

Norm Goede Doelen Nederland

De Raad van Toezicht bepaalt het beloningsbeleid, de hoogte van het loon en andere vergoedingen voor de directie. De NMU volgt de CAO Bos en Natuur, zoals deze ook wordt toegepast door de landschapsorganisaties en heeft hier een eigen loongebouw van afgeleid. Wat betreft de beloning van de directie volgt de NMU de Regeling beloning directeuren van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht. Deze regeling geeft een maximumnorm voor het jaarinkomen, die past bij de zwaarte van de functie, bij de omvang van de organisatie, de complexiteit van de organisatie, de organisatorische context en het directiemodel.

In maart 2018 beoordeelde de Raad van Toezicht de zwaarte van de functies van directeur en adjunct-directeur bij NMU. Dit leidde conform de methodiek van Regeling beloning directeuren van goede doelen tot een BSD-score (Basis Score voor Directiefuncties) van 354 punten voor directeur en 308 punten voor adjunct-directeur. Volgens de bovengenoemde regeling, zoals die gold per 1 januari 2019 (1 FTE/12 maanden), is het bijbehorende jaarinkomen voor directeur maximaal € 93.157 en voor adjunct-directeur maximaal € 74.045. Volgens de regeling per 1 juli 2019 is het norminkomen voor directeur maximaal € 97.871 en voor adjunct-directeur maximaal € 77.792.

De salarissen van Directeur en Adjunct-directeur vallen binnen de Goede-Doelen normen voor directiebeloning (zie bovenstaande tabel bij de regel Beloning).

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellings, de pensioenlasten, de pensioencompensatie, de sociale lasten en de overige beloningen op termijn samen bedragen € 113.603 resp. € 82.694. Deze blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum van € 189.000 per jaar.

Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebezoldiging verwijzen we naar hoofdstuk 2.2 van het jaarverslag.

Aan de directieleden zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Ontwikkelingen na balansdatum

De coronacrisis is ook voor de NMU een uitdaging.

De uitgangshouding voor 2020 is goed; begin april bedraagt het acquisitegat (het verschil tussen de geprognoseerde baten en lasten) € 47.000.

Ook de hoogte per 1-1-2020 van de continuïteitsreserve (€ 505.000) en de stand van de liquide middelen bieden een goede basis om de crisis het hoofd te bieden.

De maatregelen die de NMU heeft genomen behelzen o.a.:

- De NMU monitort de gemiste omzet dmv het registreren van uren 'leegloop' en voortdurende monitoring hiervan.
- Daarnaast heeft de NMU een aantal scenario's opgesteld, waarbij de ontwikkeling van de continuïteitsreserve en de stand van de liquide middelen is bepaald.

Op grond van deze scenario's is de conclusie dat continuïteit van de NMU vooralsnog niet in gevaar komt en ook dreigt nog geen tekort aan liquide middelen.

In de komende tijd houden we goed de vinger aan de pols, in nauwe afstemming met onze opdrachtgevers en subsidieverstrekkers.

Ondertekening van de jaarrekening

Origineel met handtekeningen is beschikbaar op aanvraag

Datum

Directeur

Voorzitter Raad van Toezicht

J.A.C. Hogenboom

OJ. van Gerwen

De jaarrekening 2019 is vastgesteld in de vergadering van de Raad van Toezicht d.d 9 juni 2020

Deel III OVERIGE GEGEVENS

Resultaatbestemming

Tot en met 2017 werd het resultaat verdeeld naar oorsprong, te weten vanuit de basissubsidie en vanuit de overige bronnen. Wanneer voor de door de provincie gefinancierde basistaken meer kosten waren gemaakt dan in het werkplan begroot, werd dit tekort onttrokken aan de tot dit moment opgebouwde egaliseringsreserve, en bij minder kosten werd het toegevoegd aan de egaliseringsreserve. Door de programmasubsidie 2017-2020 is de egaliseringsreserve overbodig geworden. De Provincie Utrecht heeft toestemming gegeven de reserve in te zetten voor het realiseren van de doelstellingen van de NMU, met name op het thema Circulaire economie. In 2019 is een groot deel van deze reserve hiervoor ingezet. Het restant zal worden besteed in 2020.

Vanaf 2018 wordt het resultaat toegevoegd of onttrokken aan de continuïteitsreserve. Dit vermogen dient als buffer voor het opvangen van tegenvallers, fluctuaties in projectinkomsten en als achtergronddekking bij het nemen van risicovolle beslissingen. De NMU streeft naar een continuïteitsreserve van 50% van de vaste lasten. Hierbij wordt het gemiddelde over de laatste drie jaar berekend.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de raad van toezicht en het bestuur van Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht te Utrecht.

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende Organisaties.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. de staat van baten en lasten over 2019;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oranje Nassaulaan 1
1075 AH Amsterdam
Postbus 53028
1007 RA Amsterdam

Telefoon 020 571 23 45
E-mail info@dubois.nl
www.dubois.nl
KvK nummer 34374865

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende Organisaties.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende Organisaties. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de activiteiten te beëindigen, of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de organisatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is, tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze controleverklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 18 juni 2020

Dubois & Co. Registeraccountants

ValidSigned door J.J.M. Huijbregts RA
op 18-06-2020

J.J.M. Huijbregts RA

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht gesubsidieerde projecten 2019 Stichting De Natuur en Milieufederaties

projectnaam	Doelstelling	RÉAL.UREN	REAL.MAT	REAL.EXT	REALISATIE	BEGROTING	REALISATIE
		2019	2019	2019	2019	2019	2018
					€	€	€
Uitwerken zonneladder	EG	-	-	-	-	-	1.600
Samenwerking aardgasvrij	EG	4.400	-	-	4.400	8.500	4.100
Stadshout	EG	13.400	117	-	13.517	27.600	
Grune Woche	EG	1.400	-	-	1.400	1.400	
Natuurlijke klimaatbuffers	EG	2.000	-	-	2.000	3.100	
Sluit de cirkel	CE	-	-	-	-	-	13.600
NMF Acquisitie WOL	EG	-	-	-	-	-	5.000
Landelijke positionering CE	CE	15.200	-	-	15.200	15.200	7.760
Voedselcampagne coordinatie	NL	14.040	-	-	14.040	20.080	4.720
Ondersteuning klimaatakkoord	NL	36.700	-	-	36.700	45.000	
Participatiecoalitie	NL	45.900	-	1.010	46.910	49.100	
Nacht van de Nacht coordinatie	NL	17.480	638	-	18.118	19.480	18.723
Nacht van de Nacht Utrecht	NL	-	-	-	-		
Milieustudie Wind op land	EG	-	-	-	-		11.645
Position paper Windenergie	EG	9.040	-	-	9.040	13.200	4.160
Plan Boom	EG	1.280	-	-	1.280	4.720	
Energietuinen	EG	40.920	344	-	41.264	55.000	4.000
Servicepunten NMF	TO	-	-	-	-	-	12.000
Algemeen		-	-	-	-		
Vrij besteedbaar bedrag		118.000		-	118.000	118.000	118.000
Voorzitter DB NMF	TO	-	-	-	-	-	8.000
Diversen (internet)	TO	240	-	-	240	1.120	1.200
Totalen		320.000	1.099	1.010	322.109	381.500	214.508

Veel van de bovengenoemde subsidies betreffen projecten die een looptijd hebben van meerdere boekjaren.
De bovengenoemde bedragen bij realisatie / begroting betreffen dus niet het gehele project.

maar ook op eerdere jaren.

**Bijlage 2: Overzicht gesubsidieerde projecten
niet-NMF-projecten**

projectnaam	Doelst.	RÉAL.UREN 2019	REAL.MAT 2019	REAL.EXT 2019	REALISATIE 2019 €	BEGROTING 2019 €	REALISATIE 2018 €
Projectsubsidies Provincie Utrecht							
Utrecht Netwerk 2040 bijdrage deelnemers	TO	380	0	-	380	4.452	4.071
Dialogo Staat van Utrecht	EG	38.700	-	-	38.700	38.700	38.700
Groen aan de buurt 2016-2019	NL	19.620	3.698	-	23.318	19.620	32.672
Voucherregeling beleef en bewonder 2017	NL	-	-	-	-	-	64.235
Voucherregeling beleef en bewonder 2019	NL	15.243	11.451	120.000	146.694	-	2.912
Valuta voor veen	NL	19.792	131	-	19.923	19.656	10.625
Groene contour	NL	12.052	1.330	12.972	26.354	100.000	-
Koolstofbanken	NL	2.800	-	-	2.800	11.920	-
3 Films koplopers	EG	772	-	-	772	1.500	728
Heuvelrugtuinen	NL	11.348	252	-	11.600	11.600	-
Materiaalbudget Cirkelregio	CE	1.228	757	-	1.985	15.000	-
Energiecoöperaties Wind en Zon	EG	28.028	34.694	-	62.722	199.998	-
Bestuurlijk commitment Luchtkwaliteit	DM	5.460	-	-	5.460	5.460	-
Servicepunt Utrecht Circulaire Topregio	CE	3.868	-	-	3.868	30.576	-
Windenergie Prov.Utrecht	EG	1.086	150	-	1.236	-	34.727
Grootschalige zonneparken	EG	-	1.500	-	1.500	10.000	-
Projectkosten basissubs Provincie *)	EG	-	-	135	135	-	-
*) Dekking in basissubsidie en NPL bijdrage		160.377	53.963	133.107	347.447	468.482	188.670
Projectbijdragen andere overheden							
U-thuis VVE-s	EG	-	-	-	-	-	5.058
U-thuis lokale initiatieven	EG	2.184	2.034	-	4.218	-	29.718
Grootschalige zonneparken	EG	-	-	-	-	-	5.000
Innovatieve aanpakken	EG	28.938	3.280	29.816	62.034	62.033	127.787
Excursie Zonnepark-Windpark	EG	-	-	-	-	-	1.500
Gem Lopik Zonne-energie	EG	-	1.592	-	1.592	-	5.668
Isolatie-actie Houten	EG	-	-	-	-	-	3.375
Laagraven als energielandschap	EG	-	-	-	-	-	1.260
Verduurzamen Vogelbuurt Nieuwegein	EG	314	1.140	-	1.454	18.180	1.820
Pilot Jongerenaanpak De Bilt	EG	-	-	-	-	-	11.419
Energiebesparing sportclubs Nieuwegein	EG	2.480	3.558	-	6.038	11.000	11.350
Energiebesparing VvE's Veenendaal	EG	2.970	40	1.260	4.270	7.554	6.446
Collectieve Zon Wijk bij Duurstede	EG	225	493	821	1.539	6.000	4.074
Duurzaamheidsfonds IJsselstein	EG	5.254	1.019	11.000	17.273	25.245	5.756
Aardgasvrije wijk Het Burgje	EG	722	-	-	722	728	3.372
Aardgasvrije wijk Het Burgje fase 2	EG	2.275	-	-	2.275	2.275	-
Toolbox part.woningeigenaren U-Thuis	EG	16.900	27.233	3.890	48.023	54.500	-
Toolbox part. Woningeigenaren RVO	EG	28.931	820	-	29.751	51.027	-
ParticipatieprocesRondeVenen	EG	1.092	-	-	1.092	1.092	-

	Doelst.	REAL.UREN	REAL.MAT	REAL.EXT	REALISATIE	BEGROTING	REALISATIE
		2019	2019	2019	2019	2019	2018
					€	€	€
Duurzaam Lopikerwaard	EG	-	15.400	-	15.400	15.400	
Watt nou	EG	55.370	117.220	-	172.590	200.000	
Voorziening verlieslatende projecten	EG	-3.094	-1.000	-	-4.094		
Bewonersavond Wijk bij Duurstede	EG	750	-	-	750	750	
Detachering UvA	CE	9.805	-	-	9.805	9.805	
Consultatieplatform aardwarmte	EG	3.185	-	-	3.185	3.185	
Kennisbank Cirkelregio	CE	4.759	-	-	4.759	3.049	
Vliegwielen van gemeenschapskracht	EG	1.139	-	-	1.139	3.185	
Plastic Pact Nieuwegein	CE	1.408	-	-	1.408	3.000	
Watt nou Ondersteuning gemeenten	EG	92	-	-	92	1.104	
		165.699	172.829	46.787	385.315	479.112	219.529

Projectbijdragen(eigen fondsenwerving)/niet overheden

Interim werkzaamheden BMF	NL	52.960	-	-	52.960	-	10.800
Audits golfclubs	NL	-	-	-	-	-	8.050
Algemeen Oostbroek	NL	20.000	-	-	20.000	20.000	20.000
Samenwerking groene Planologie	NL	20.790	-	-	20.790	20.790	15.708
Omgevingsvisie	NL	7.689	-	-	7.689	11.088	10.859
Verkiezingsdebat PS	TO	2.819	-	-	2.819	2.820	
AERIUS berekening Utrechts Landschap	NL	624	-	-	624	624	
Samenwerking NMU-Vitens	NL	13.468	-	-	13.468	13.468	13.559
CO2 Bank	EG	243	-	-	243	5.000	11.547
CO2 Bank voorgaande jaren	EG	-4.758	-	-	-4.758		
Grootschalige zonneparken	EG	- 2.954	-	-	2.954	3.100	5.050
Stimuleren elektrische deelauto's	DM	455	-	-	455	4.550	2.275
Energieke Regio Kromme Rijnstreek	EG	-	-	-	-	-	4.500
Collectieve Zon Wijk bij Duurstede	EG	186	407	679	1.272	4.959	4.074
Grond van waarde	DL	728	-	-	728	7.228	273
		115.204	3.361	679	119.244	93.627	106.695
Totaal overige subsidies		441.280	230.153	180.573	852.006	1.041.221	518.968

Bijlage 3: Toelichting op de realisatie 2019 verdeeld over Basissubsidie en Overige financiering

BESTEDINGEN

	Doelstellingen																Totaal
	Basis sub	Ov fin.	Basis sub	Ov fin.	Basis sub	Ov fin.	Basis sub	Ov fin.	Basis sub	Ov fin.	Basis sub	Ov fin.	Basis sub	Ov fin.	Basis sub	Ov fin.	
	EenG	EenG	Circ Ec	Circ Ec	NenL	NenL	DM	DM	DL	DL	DSt	Dst	Overstijgend	Overstijgend	Realisatie	Realisatie	
															2019	2019	
Verdelingsgrondslag (in percentage)	23,7%	43%	9,7%	8%	30,2%	13%	4,7%	1%	9,2%	7%	3,4%	1,7%	19,2%	26%	100,0%	100,0%	
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	
Personeelslasten	68.966	272.481	28.040	52.081	87.833	85.275	13.539	5.000	26.656	43.311	9.808	11.155	55.696	169.166	290.538	638.469	929.007
Huisvestingskosten	2.996	11.837	1.218	2.262	3.816	3.704	588	217	1.158	1.881	426	485	2.420	7.349	12.622	27.735	40.357
Organisatiekosten	6.147	24.286	2.500	4.642	7.828	7.601	1.207	446	2.376	3.860	875	993	4.964	15.078	25.897	56.906	82.803
	78.109	308.604	31.758	58.985	99.477	96.580	15.334	5.663	30.190	49.052	11.109	12.633	63.080	191.593	329.057	723.110	1.052.167
Verdeling B&A	29,4%	58,1%	11,9%	11,1%	37,4%	18,2%	5,8%	1,1%	11,4%	9,2%	4,2%	2,4%					
	18.525	111.240	7.532	21.262	23.592	34.814	3.637	2.041	7.160	17.682	2.634	4.554	-63.080	-191.593			
Directe projectkosten		267.723		756		153.359		-		-		-				421.838	421.838
Totale kosten	96.634	687.567	39.290	81.003	123.069	284.753	18.971	7.704	37.350	66.734	13.743	17.187	-	-	329.057	1.144.948	1.474.005

Natuur en Milieufederatie Utrecht

Arthur van Schendelstraat 600
3511 MJ Utrecht
www.nmu.nl